

Petak, 8. april 2005.
Svedok Slaviša Dobričanin
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.07 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pre nego što uđe svedok, hteo sam da vas zamolim da razmislite mogućnost da ovo šta ste planirali da se iduće nedelje radi i četvrti dan, na Statusnoj konferenciji, ja sam dobio obaveštenje od oficira za vezu da je to posvećeno rasporedu vremena i da treba da traje oko jedan sat. Međutim, taj jedan sat je skopčan sa neproporcionalno velikim mojim angažovanjem zbog toga, zbog sve te transportne procedure i do ovde i nazad i tako dalje, pa sam hteo da vas zamolim da vidite da li se to može da uradi tako da se radi jedan sat duže jednog od ovih radnih dana ili da se počne jedan sat ranije, da bi se to obavilo, da ne bih izgubio čitavo pre podne zbog te Statusne konferencije i da ne bih morao četvrti dan da dolazim u toku nedelje.

SUDIJA ROBINSON: Pa teško je da se produži jer, kao što znate, suđenje u *Predmetu Ljima* se, takođe, održava u ovoj sudnici u popodnevним časovima, a nerado bih koristio vreme samog suđenja kako bi se bavili ovim drugim pitanjima, mada ću da se posavetujem sa svojim kolegama.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, moraćemo o tome da porazgovaramo sa službenicima same sudnice i onda ćemo pri kraju današnjeg dana da vas obavestimo o odluci. Molim da se sada uvede. Sada možete da nastavite, gospodine Miloševiću. Izvolite.

GLAVNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson (Robinson). Dobro jutro, profesore.

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Dobro jutro, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste juče objašnjavali šta ste videli gore, u okolini mesta na kome ste bili. Shvatio sam da ste vi sve to, sav taj prostor prepešačili jer vi niste išli kolima već prolazili sve te rovove i to šta ste videli?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste dobili usput, osim što ste zapažali ono šta ste juče govorili, da li ste dobili još kakva dodatna obaveštenja?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Osim onoga šta sam juče rekao, iz razgovora sa prisutnim policajcima doznao sam samo neke elemente u toku te akcije koji su za mene bili interesantni utoliko što su se odnosili na broj ubijenih lica, upravo na aproksimativni broj, jer niko tada nije mogao da mi kaže koliko je od tih lica poginulo u tim borbama. I to je celo moje zapažanje. I, pored toga, raspitivao sam se za teren, kako su oni uspeli tu da uđu zato što su svuda okolo bila brda sa kojih je mogao u svakom trenutku neko da pripuca. To je jedino moje zapažanje bilo i, naravno, pitao sam ih za informaciju šta znače ona tri stuba od drveta i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A posle toga ste se vratili prema centru Račka (Recak), pretpostavljam, prema svojim vozilima u nameri da krenete?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Posle toga smo krenuli desno od tog mesta gledajući prema brdu. Prošli smo pored jednog objekta za koji su mi kazali da je gradski, odnosno seoski vodovod za snabdevanje vodom sela Raĉak, sišli smo nizbrdo seoskim putem prema prvim kućama u Raĉku, jer smo se mi bili izdigli iznad tog mesta i kada smo bili blizu tih kuća, počela je ųetoka pucnjava. Primetio sam da su u blizini tih kuća bila ona dva narandųasta vozila posmatraĉa OEBS-a (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe) i tog trenutka kada je pripucalo oni su, jednostavno, kolima otišli put unutrašnjosti sela, jednostavno su se izgubili od nas. Ja sam liĉno oĉekivao da će njihovo prisustvo moųda da spreĉi neku ųeųću paljbu i, eventualno, naše likvidiranje, meĉutim, oni su nas ostavili same. Sa nama je bilo moųda pet, ųest policajaca koji su se prihvatili oruųja, ali nisu pucali. Nisu hteli da pucaju jer nismo ni videli odakle se puca, a drugo, nisu ni ųeleli da otkriju mesto gde se mi krijemo. Mi smo se krili iza nekih koųeva, iza nekih kuća, neko dvoriųte dosta nedefinisano, nije bilo kuća za stanovanje. U jednom trenutku ta paljba je prestala, mi smo iskoristili trenutak, uųli smo u naše vozilo, u Ladu Nivu i poųli smo putem unutrašnjosti sela da bismo doųli do raskrsnice gde skreće put za ųtimlje (Shtime). Za sve vreme nakon toga pucalo se po selu. Nisam mogao da odredim mesto odakle je dolazila ta paljba jer sam bio u vozilu. Malo je bilo, svakako i tog straha prisutnog. Kada smo izaųli iz sela, mogu samo da vam kaųem da sam u jednom trenutku u tom seoskom putu sa desne strane, parkirana uz jedan visoki zid ųto i jeste karakteristika ograda u albanskim selima, video ona dva vozila kako su parkirana jedno za drugim, unutra nisam video ljude i ona su ostala tu, a mi smo produųili dalje. Skrenuli smo od centra sela put levo prema ųtimlju i kada smo izaųli na otvoreni prostor, paljba je bila ųestoka iz automatskog oruųja. Tu mislim da sam ĉuo i neke metke koje prolaze pored kola, to se ųetoko ĉuje, a bilo je veoma mnogo prisutno paljbe iz minobacaĉa. To sam video po tome ųto su svuda oko nas gde smo prolazili bili bliųe ili dalje geųziri od peska, od ųljunka jer je teren bio ųljunkovit. Takva je konfiguracija terena. Vozaĉ koji nas je vozio teųio nas je da će on da nas izvuĉe. Malo smo svi bili

uplašeni, naravno, to je ljudska osobina. U jednom trenutku naša kola je ... Video sam da se lomi zadnje staklo i čuo sam ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, odgovor već tako dugo traje da sam ja zaboravio šta je bilo pitanje. Profesore, bilo bi bolje ukoliko biste kraće odgovarali. Gospodine Miloševiću, postavite sledeće pitanje.

SUDIJA KVON: Izvinjavam se što prekidam, ali o kom danu govorimo? Da li govorimo o 16.?

SVEDOK DOBRIČANIN: 18.

SUDIJA KVON: 18.? U redu.

SVEDOK DOBRIČANIN: Samo još jednu rečenicu, časne sudije ...

SUDIJA ROBINSON: Da, još jednu rečenicu, a onda će gospodin Milošević da postavi sledeće pitanje.

SVEDOK DOBRIČANIN: Kad smo bili pogođeni mi smo jednom stranom sišli i izašli na put i stigli smo u stanicu milicije u Štimlju i time se završava naš rad u Račku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da je vaše vozilo bilo pogođeno?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali niko nije bio povređen?

SVEDOK - DOBRIČANIN – ODGOVOR: Zahvaljujući blindiranom staklu u koje je projektil udario.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gde ste došli kad ste stigli u Prištinu (Prishtine) i gde su odvezena tela iz Račka?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Iz Őtimlja smo otiŐli direktno na Institut za sudsku medicinu jer smo radio vezom dok smo bili u stanici milicije u Őtimlju, doznali da je kamion sa leŐevima stigao ispred Instituta. Tamo smo zaista zatekli kamion sa leŐevima i obezbeđenjem oko kamiona.

OPTUŐENI MILOŐEVIĀ – PITANJE: Gde ste smestili tela onda?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Tela smo smestili u mrtvaĀnicu Instituta za sudsku medicinu u PriŐtini, na pod prostorije koja je bila ... To je suteran, hladna prostorija jer naŐi friŐideri u to vreme nisu funkcionisali.

OPTUŐENI MILOŐEVIĀ – PITANJE: A ko je doneo odluku o formiranju tima stručnjaka za sudsku medicinu?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Odluku je donela istraŐni sudija gospođa Danica MarinkoviĀ.

OPTUŐENI MILOŐEVIĀ – PITANJE: Da li ste vi sugerisali gospođi MarinkoviĀ ko sve da bude u tom timu, s obzirom da je reĀ o timu stručnjaka?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Da, sugerisao sam.

OPTUŐENI MILOŐEVIĀ – PITANJE: I ko su bili Ālanovi tog tima stručnjaka za sudsku medicinu?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Ālanovi tog tima stručnjaka su bili naŐi vrhunski specijalisti za sudsku medicinu, uglavnom Āelnici Insituta za sudsku medicinu iz Novog Sada, Beograda, NiŐa i PriŐtine.

OPTUŐENI MILOŐEVIĀ – PITANJE: Kako je doŐlo do toga da se u aktivnost autopsije ukljuĀe i stručnjaci iz Belorusije (Belorussia)?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Stručnjaci iz Belorusije su doŐli ranije zbog drugih problema koje smo imali. To je pitanje Volujka (Vulljake) i kostiju iz KleĀke (Klecke) da nam pomognu, eventualno u identifikaciji tih posmrtnih ostataka.

OPTUŐENI MILOŐEVIĀ – PITANJE: Koliko je bilo stručnjaka iz

Belorusije?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Bila su dva sudska lekara: jedan je bio zamenik načelnika njihovog Centra za sudsku medicinu Belorusije i još jedan drugi doktor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sad mi recite ... Dobro, oni su, znači, došli zbog ispitivanja događaja koji su se dogodili ranije i tu se zatekli. A kakva je bila njihova uloga u radu na ovom predmetu, na autopsijama tela iz Račka?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Oni su bili isključivo posmatrači sa pravom prisustva obdukcijama, davanja sugestija i, eventualno, kritike onoga šta se uradilo, ako se ne uradi nešto što je trebalo da se uradi. Bili su veoma angažovani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kada su stigli ostali članovi jugoslovenskog tima? Vi ste rekli da su određeni stručnjaci iz Beograda, Novog Sada, iz Niša, dakle stručnaci koji se tada nisu zadesili u Prištini ... Kad su oni stigli?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Oni su stigli tokom noći između 18. i 19. januara ili u veoma ranim jutarnjim satima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko ih je upoznao sa zadatkom koji je trebalo da se obavi?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: U mojoj kancelariji Instituta za sudsku medicinu upoznala ih je sa zadatkom i dala nam je nalog za obdukcije, istražni sudija gospođa Danica Marinković.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko je bio na čelu ovog jugoslovenskog tima stručnjaka za sudsku medicinu?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Neformalno na čelu, jer formalno niko nije bio postavljen, bio sam ja jer mi je to kao upravniku Instituta u Prištini gde se sve to obavlja, po nekoj logici pripadalo. Ja sam istovremeno morao da budem i šef za logistiku, da to normalno protiče.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste počeli sa autopsijama?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Sa autopsijama smo poĉeli 19. januara 1999. godine.

OPTUŹENI MILOŹEVIĆ – PITANJE: Dakle, već sledećeg dana.

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Sledećeg dana, odmah po dolasku ĉlanova komisije.

OPTUŹENI MILOŹEVIĆ – PITANJE: Pa, da li je pre poĉetka rada na autopsijama neko iz OEBS-a s vama kontaktirao?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Da. Da, kontaktirao je gospodin Pedersen (Pederson) koji je veoma Źestoko reagovao na poĉetak naših autopsija sa obrazloŹenjem da mora da se saĉeka tim iz Finske (Finland) koji je najavio svoj dolazak, ali za nekoliko dana. Ja sam o tome obavestio istraŹnog sudiju gospođu Marinković i koja konsultovala joŹ, ne znam koga ... Mene je u jednom trenutku pozvao joŹ i gospodin Janković koji je tada bio ministar pravde. Pitao je da li to moŹe da se odloŹi. Ja sam mu rekao da su truleŹne promene već tako uznapredovale da ĉe svako odlaganje da nanese veliku Źtetu našim nalazima, pri ĉemu se on saglasio da se postupi po nareĉenju istraŹnog sudije. Odbacili smo intervenciju gospodina Pedersena i dogovorili smo se o poĉetku rada.

OPTUŹENI MILOŹEVIĆ – PITANJE: Dobro, znaĉi ministar pravde iz Beograda je intervenisao da to odloŹite dok ne doĉu finski struĉnjaci, vi ste dali struĉne razloge zbog kojih se to ne moŹe odloŹiti. Da li sam vas dobro razumeo?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŹENI MILOŹEVIĆ – PITANJE: A da li ste i Pedersenu rekli kakve su mogućnosti da se ĉeka sa autopsijom i Źta se onda moŹe da dogaĉa?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŹENI MILOŹEVIĆ – PITANJE: Gde je bio finski tim tada kad je

Pedersen s vama razgovarao?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Finski tim je bio u Helsinkiju (Helsinki), u Finskoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je sudija Marinković od nekoga, od nekog, vlasti, tražila mišljenje ili stav o tome kako postupiti u vezi sa zahtevom Pedersena?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Ne. Osim ovoga što je mene pozvao gospodin Janković i što sam ja gospođi Marinković preneo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako je reagovao Pedersen na odluku da odmah počnete sa autopsijom ne čekajući Fince?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Bio je veoma ljut, otišao je iz zgrade, ali je, kada smo počeli obdukcije ipak došao da prisustvuje obdukciji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa šta je on po struci?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: On je po struci, verovatno, pravnik jer je posle završetka oružanih dejstava na Kosovu i našeg povlačenja, postao rukovodilac pravne službe, čini mi se UNMIK (United Nations Mission in Kosovo) administracije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kada su stigli finski stručnjaci i kada su vam se pridružili u radu?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: 22. januara 1999. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ste autopsija izvršili pre dolaska Finaca?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: 16.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ko je činio finski tim?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Finski tim je činio profesor doktor Anti Pentila (Antti Pentilla), Kaisa Lalu (Kaisa Lalu), Reinio, mislim da se zvao Juha Reinio (Juha Rainio), tehničko osoblje, kriminalistički tehničar i fotograf i tako dalje, a na čelu finskog tima bila je

gospođa Helena Ranta (Helena Ranta), sudski stomatolog.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Professore, maločas ste objasnili da su Finci bili u Finskoj tada kada je traŹeno da oni dođu. To, svakako, ja ne dovodim u pitanje, ali vas molim da objasnite ovaj izveštaj koji imamo u tabulatoru 1, dakle, iz koga se vidi da su Finci, inaĉe, bili ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs (Nice), izvolite.

TUŹILAC NAJS: Pre nego što pređemo na dokazne predmete i imajući na umu ono o ĉemu smo ranije razgovarali, mislim da bi trebalo da se kaŹe da se ni jedan od ovih dokaznih predmeta nije nalazio na spisku po pravilu 65ter optuŹenog. Prvo smo dobili samo pola prevoda ovih dokumenata i to preksinoć u 18.30. Naravno, ja neću sada da uložim tehniĉki prigovor ili da traŹim da se ti dokumenti izuzmu i to zbog razloga koje sam ranije naveo jer Pretresno veće bi, onda, jednostavno odluĉilo da se odloŹi unakrsno ispitivanje i onda bi se samo nagomilao broj svedoka koji bi morali ovde ponovo da se vrate. Ja sam samo hteo da skrenem Pretresnom veću paŹnju na to da se optuŹeni ne pridraŹava naloga ovog Pretresnog veća, a, takođe, treba imati na umu sve probleme u vezi sa prihvatljivošću dokaza. Gospodin Sakson (Saxon) ĉe da se bavi ovim svedokom tako da ĉe on da se pozabavi administrativnim pitanjima, ali mislim da ĉe, takođe, da pokrene pitanje ekspertize. Ovaj svedok ovde je naveden kao svedok o ĉinjenicama. Ipak, on nije unapred dostavio ekspertski izveštaj i to je nešto šta biste, takođe, trebali da imate na umu budući da Helena Ranta (Helena Ranta) koju je Pretresno veće ovde pozvalo, je veštak.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, koje je objašnjenje za ovaj dosta neuredan naĉin prezentiranja vaŹih dokaza? Ni jedan od ovih dokaza nije bio obelodanjen u skladu sa pravilom 65ter.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, imam veoma kratko

vreme u kome ja prikupljam dokazne predmete. U uslovima u kojima sam, ja nisam u stanju da sve to unapred predvidim, jer paralelno sa pripremama teče i prikupljanje dokaznih predmeta. A što se tiče prevođenja, najveći deo ovih dokaznih predmeta je na engleskom jeziku, koliko ja vidim, bar ovi koji su na početku. Naravno, posle su, posle su ovi izveštaji na srpskom jeziku, ali su oni prevedeni, koliko sam obavešten i ne vidim nikakvu smetnju da se oni uvode i razmatraju. Što se tiče primedbe da je profesor Dobričanin svedok o činjenicama, on jeste svedok o činjenicama, ali činjenica je da je on bio u ulozi šefa tima koji je vršio autopsije, tako da se tu njegovu svedočenej o činjenicama ne može odvojiti od predmeta njegovog rada, jer je predmet njegovog rada, takođe, činjenica o čemu ovde postoje dokumenta.

SUDIJA ROBINSON: Ali ako će on da da svedočenje veštaka, onda ste o tome trebali da nas obavestite. Koliko dokumenta nisu prevedeni u tabulatorima?

ADVOKAT KEJ: Mogu li samo da pomenem? Neki od tih dokumeata su, naravno, već deo dokaznih predmeta Tužilaštva. Dakle, veliki deo njih je iz dosijea Tužilaštva u svakom slučaju i ja zaista sumnjam da Tužilaštvo već nema svaki od ovih dokumenata.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, želim da vas pitam da li vi kažete da vi ranije niste imali pristup radu forenzičkog tima koji je u tome učestvovao?

TUŽILAC NAJS: Ja to ne kažem, ja samo kažem da nismo na vreme obavешteni da će ovo da bude materijal na spisku optuženog kojim će on da se bavi. Odbrana po pravilu identifikuje dokazne predmete kada nam ih dostavi i kaže da li su oni na spisku po pravilu 65ter i u tom slučaju ni jedan nije identifikovan, pa mi nismo bili u mogućnosti da povežemo ove dokaze sa tim spiskom i to je stvarni problem. Mi zaista nemamo resurse za tako nešto i pokušavamo da naše resurse koristimo na najbolji mogući način. Kada bismo dobili

obaveštenje na vreme, bilo bi mnogo lakše, međutim, to se, jednostavno, tako ne dešava.

SUDIJA BONOMI: Nema sumnje, sve će ovo da se razmotri kako se bude nastavljalo izvođenje dokaza, ali izgleda da su malo izmešani tabulatori, s teme na temu i izgleda da je to vrsta dokaza koja je mogla vrlo uspešno da se prezentira u obliku pisanog izveštaja, a to bi bilo u interesu svakoga, posebno u interesu optuženog.

TUŽILAC NAJS: Ja se zaista slažem s tim i od početka sam optuženog preko Pretresnog veća pozivao da se koristi Pravilom 89(F) ili bilo kojim drugim pravilom i da prezentira materijal u pisanoj formi, bilo da se radi o svedoku veštaku ili svedoku o činjenicama. To bi maksimalizovalo korišćenje dokaza u okviru vremena koje je njemu dodeljeno. Međutim on to odbija da učini i ovo samo može da ojača stav Tužilaštva da se na jedan entuzijastičan način prihvati prezentiranje dokaza na način kao što je rekao sudija Bonomi (Bonomy). Recimo, ako pogledamo tabulator 12, zaista ne želim da oduzmem previše vremena, ali ovde, recimo, imamo izveštaj stručnog tima. Mi smo već upućivali vašu pažnju na propuste u prezentaciji dokaza Odbrane i pokušali smo to da iznesmo u nadi da će optuženi uspeti da vam prezentira ono šta želi da vam prezentira na najbolji mogući način.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, još jedan primer toga da vi ne prezentirate svoje dokaze na adekvatan način. Uzimamo u obzir činjenicu da Tužilaštvo ima u svom posedu veliki broj ovih dokaza i iz tog razloga ćemo da vam dozvolimo da nastavite sa izvođenjem dokaza, ali ćemo da donosimo odluke pojedinačno, po tabulatorima. Vi ste se pozivali na tabulator 1. Izvolite, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. Želeo sam, profesore, da objasnite, pošto ste objasnili da je tim bio u Finskoj kada je doneta odluka da on bude pozvan, da je došao znači tek posle ... Kada je došao finski tim? Posle nekoliko dana, je li tako?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: 22.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: 22. je došao. Viste počeli 19., oni su došli 22., znači, posle tri dana je došao finski tim. Iz ovog dokumenta u tabulatoru 1 se vidi da su Finci bili prisutni na Kosovu još od 1998. godine?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U kom povodu i kako su oni bili prisutni u vezi sa poslovima kojima se vi profesionalno bavite?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Oni su došli 1998. godine, odmah posle nalaženja posmrtnih ostataka, zapravo, kostiju na lokaciji Klečka, verovatno sa zadatkom, a u dogovoru sa našim državnim organima, da nam pomognu oko identifikacije i svega onoga šta je pratilo taj događaj. Međutim, osim toga, oni su počeli da obilaze teren Kosova i Metohije, neke lokacije koje meni do tada nisu ništa značile, nisu mi bile poznate, zapravo. Poznato mi je bilo da su obišli Glođane (Gllogjan) gde je nađeno oko 40 tela u jezeru i u odvodnici jezera. Obišli su Golubovac (Golluboc), selo u Drenici (Drenice) o kome ja ništa nisam znao. Obišli su Gornje Obrinje (Obri e Eperme). U Gornjem Obrinju je bila interesantna ta priča da su oni već bez bilo čijeg znanja, bez bilo kog državnog organa, obišli jednu lokaciju na kojoj su, navodno, pronađena tela poginulih Albanaca. Moram samo u par rečenica da vam kažem da smo mi po dogovoru sa gosodom Helenom Ranta i istražnim sudijom, gospodom Marinković, 9. decembra pošli u selo Obrinje da zajedno prisustvujemo ekshumaciji pronađenih lokacija. Kada smo stigli, imali smo dobro obezbeđenje jer je to Drenica, vrlo težak teren i veoma pokriven ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ - PITANJE: Professore, izvinite što vas prekidam, ovde na četvrtoj strani, od 11, na ovom tabulatoru upravo kaže, u poslednjem pasusu, da 9. decembra 1998. godine pošto je Okružni sud u Prištini izdao naredbu za ekshumaciju i onda se ... Je li se to na to odnosi?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Na to se odnosi.

OPTUŹENI MILOŹEVIĀ – PITANJE: Objasnite sada o Āemu se radi, a pre ovoga, izvinjavam se ...

prevodioci: Gospodine MiloŹeviĀu, prevodioci mole da pravite pauzu izmeĹu pitanja i odgovora.

OPTUŹENI MILOŹEVIĀ – PITANJE: Rekli ste da su doŹli da vide tela poginulih u jezeru. O kojim se to poginulima radilo, je li to neŹto ustanovljeno tada?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: To su osobe koje su kidnapovane i ubijene 1998. godine i moŹda 1997. godine ... LeŹevi su bili u stanju raspadanja, na terenu GloĹana, na terenu DeĀana (Decane) i joŹ nekih sela u toj okolini i njih su pripadnici OVK (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves) kidnapovali, ubili i bacili u RadonjiĀko jezero (Liqeni i Radoniqit). Tada je ekipa sa beogradskog Instituta za sudsku medicinu, po nalogu istraŹnog sudije OkruŹnog suda u PeĀi (Peje) izvrŹila pregled tela i utvrdila je identitet mislim 20 tela. Oko dvadesetak tela je ostalo neidentifikovano i sahranjeno na groblju sela PiŹkote (Piskote) kod Źakovice (Gjakove). Prethodne godine smo ta tela ponovo ekshumirali, a pre toga je i Sud, upravo TuŹilaŹtvo ili istraŹni organi TuŹilaŹtva izvrŹili su, takoĹe, ekshumaciju sa ciljem da se utvrdi i identitet tih tela. Ovih meseci zadnjih dobijamo i njihov identitet. Hteo bih da se vratim...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine MiloŹeviĀu, ovde je reĀ o jednom drugom incidentu.

OPTUŹENI MILOŹEVIĀ: Ja postavljam pitanja u vezi sa ulogom finiskog tima koji je bio angaŹovan na ovom incidentu, koji je, koji je u pitanju, znaĀi u RaĀku. Jednostavno, tim je znaĀi bio angaŹovan od 1998. godine na prostoru Kosova i Metohije i Źeleo sam da profesor kaŹe neŹto karakteristiĀno u vezi sa angaŹovanjem tog tima i njihovim radom u to vreme. Kao svedok koji je bio na licu mesta.

SUDIJA ROBINSON: Pozabavite se time brzo i vratite se na Račak. Ali pre nego što to uradite želim da pitam nešto gospodina Najsa. Samo me podsetite na dokaze Tužilaštva u vezi sa Račkom, incidentom do kog je došlo 15. Vi ste izveli dokaze u vezi sa uklanjanjem tela?

TUŽILAC NAJS: Da li smo mi izveli dokaze konkretno o uklanjanju tela? Mislim da smo uveli dokaze putem fotografija o položaju tela, gde su se tela nalazila i ukazali smo na drugih 12, 13 lokacija i onda smo se bavili dokazima u vezi sa džamijom.

SUDIJA ROBINSON: Kako su leševi stigli u džamiju? Da li ste se time bavili?

TUŽILAC NAJS: Ja nisam direktno imao dokaze u vezi sa pokretom tela, ali mogu to da proverim.

SUDIJA ROBINSON: Dakle, pre nego što je profesor stigao na lice mesta sa gospođom Marinković, ta tela su se tu nalazila dva ili tri dana. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesor je bio sasvim određen. Oni su tela prvi put videli u džamiji 18. To je iz onoga šta je on do sada ovde rekao. Profesore, molim vas ukažite samo na ono šta smatrate da je karakteristično iz ovog sažetka finskih stručnjaka u tabulatoru 1. Pomenuli ste ovaj događaj 9. decembra 1998. godine.

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Kratko ću vam, kratko ću vam samo objasniti u par rečenica. Mi smo krenuli na ekshumaciju u selo Obrinje zajedno sa finskim timom. Da biste mogli da ocenite atmosferu koju je taj pokret izvršio i sve ono šta se kasnije desilo, reći ću vam da su pored stručnih timova u sastavu finskog tima bili tadašnji ambasador Finske u Jugoslaviji sa svojom suprugom, ministar za ljudska prava u Finskoj, gospodin Kimo Lahelma (Kimo Lahelma), prvi sekretar ili drugi sekretar nemačke ambasade u

Beogradu gospodin Otman (Ottmann) i joŃ neki ljudi koje ja nisam poznao, a kojima, po mom struĉnom miŃljenju, nije mesto na ekshumaciji ovih tela i, zapravo, nikada se nisu pojavljivali u mojoj karijeri ljudi koji nisu struĉnjaci, koji naredbom istraŃnog sudije nisu zaduŃeni da prisustvuju ekshumaciji. U jednom trenutku zaustavili smo se na putu gde je bila ĉistina. Sa jedne i sa druge strane su bile neke kose, neke kuće su se videle, bio je veliki sneg i mi smo primetili pretrĉavanje i sa jedne i sa druge strane osoba u crnim odelima. To se lepo vidi na snegu, a bilo je udaljenost oko 200, 250 metara koji su zauzeli poloŃaje i sa jedne i sa druge strane ...

SUDIJA ROBINSON: Profesore, recite nam zaŃto ste rekli da, po vaŃem miŃljenju, neki pripadnici finskog tima nisu trebali da budu na mestu ekshumacije tela? Ńta je njih diskvalifikovalo, po vaŃem miŃljenju?

SVEDOK DOBRIĀANIN: Gospodine sudija Robinson, diskvalifikuje ih to Ńto oni nisu odreĉeni naredbom istraŃnog sudije da mogu da prisustvuju ekshumaciji i drugo, nigde u svetu nije uobiĉajeno da se na ekshumaciji, na grobljima koja se nalaze obiĉno na delovima, na prostorima van grobalja, prisustvuju ambasadori nekih zemalja koji nisu zaduŃeni ni sa jedne ni sa druge strane da budu prisutni tamo. Svakako da se tu radilo o nekom drugom problemu, a ne o prisustvu ekshumaciji. Svakako da ne bi ni gospoĉa supruga ambasadora bila prisutna na toj ekshumaciji. Gde bi se oni nalazili za vreme ekshumacije, ja to ne znam, ali mi smo bili tim za ekshumaciju, a ne za izlet. To je jedino. Ako mi dozvolite da samo u jednoj, dve reĉenice, da objasnim dalje Ńta se desilo. I niŃta viŃe. Biću veoma kratak.

SUDIJA ROBINSON: Da, izvolite.

SVEDOK DOBRIĀANIN: Kad smo videli da se postrojavaju pripadnici OVK, a to se jasno videlo, nama su dojavili, upravo policajcima preko radio veze da se sprema naŃa likvidacija, jer su Finci traŃili da

produže dalje, a da se mi vratimo. Po naredbi nismo postupili već smo se pomešali sa finskom ekipom i nakon tri sata ubeđivanja vratili smo se svi nazad. To je o tom događaju sve.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, profesore. Recite kakva je u finskom timu bila uloga Helene Rante i kakva je bila ostalih članova tima?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Helena Ranta je bila zvanični šef ekipe stručnog tima Evropske unije (European Union), zapravo finskog tima. Ona je po svojoj profesiji, inače, stomatolog koja je završila specijalizaciju sudske stomatologije, a svi drugi članovi tima su bili specijalisti za sudsku medicinu ili forenzični patolozi, kako se to drugačije kaže i to ljudi sa vrha svetske liste patologa, pre svega gospodin profesor Anti Pentila, moj dragi prijatelj. Gospođi Heleni Ranti ni po kom osnovu ne bi pripalo rukovođenje takvim timom koji čine svetski stručnjaci iz oblasti sudske medicine, ali to je stvar politike i dogovora, verovatno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, da li ste vi i sudija Marinković ranije imali kontakt i saradivali sa tim istim Fincima?

SUDIJA BONOMI: Pre nego što nastavite, da se vratimo na incident kojim ste se prethodno bavili. Koji je bio datum tog incidenta?

SVEDOK DOBRIČANIN: 18. decembar 1998. godine.

SUDIJA BONOMI: Koje godine?

SVEDOK DOBRIČANIN: 1998.

SUDIJA BONOMI: Hvala vam.

SVEDOK DOBRIČANIN: Molim vas, imam primedbu. Nije "Anti Patila" već "Anti Pentila". Ušlo je u zapisnik kao "Patila". Profesor Pentila. Gospodine Miloševiću, molim vas ponovite pitanje.

OPTUŹENI MILOŖEVIĆ – PITANJE: Pitao sam vas da li ste vi i sudija Marinković ranije imali kontakt i saradivali sa Fincima?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Ja sam sa njima imao kontakte i sudija Marinković i ti kontakti su bili veoma korektni, veoma dobri do tog incidenta o kome sam malopre govorio, ali u kome nisu učestvovale moje kolege već su, verovatno, neki drugi faktori koji su to proizveli. Saradnja je bila od prvog trenutka veoma korektna sa svim profesorima sudske medicine koji su došli iz Finske.

OPTUŹENI MILOŖEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da sad nastavimo. Tog dana, znači 22., oni su došli, vi ste rekli maločas da su do tada, da ste do tada vi i vaše kolege izvršili autopsiju 16 tela. Šta je učinjeno da se finski stručnjaci upoznaju sa onim šta je urađeno prilikom tih prvih 16 autopsija od 40, koliko ste imali.

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Mi smo 16 autopsija uradili do dolaska finskog ekspertskeg tima. Kada su došli Finci, mi smo nastavili rad zajedno sa njima u mešovitim timovima u kojima je radio obdukciju Finac, a dvoje u jednoj sali i dvoje u drugoj sali naših eksperata su prisustvovali i pomagali u obdukciji. Na drugom lešu i na druga dva leša, radio je jugoslovenski ekspert, a Finci su posmatrali i učestvovali i pomagali u toku obdukcije, davali su svoje primedbe i tako dalje, upućivali na pravce kanala. Znači, jedna apsolutno stručna, kompletna, mešovita saradnja. Ponašali su se kao jedan jedinstveni tim pri obdukciji svakog od tih tela. Kada smo završili 28. januara zadnju obdukciju tih tela od 17 do 40, zajedno sa Fincima i Belorusima koji su bili posmatrači, mi smo se vratili na 16 tela koje smo sami obradili.

OPTUŹENI MILOŖEVIĆ – PITANJE: Gospodine profesore, izvinite što vas prekidam, da li su se Finci, pošto smo stali na tih 16 koje ste vi uradili pre nego što su oni došli, da li su se Finci složili sa vašim nalazima u pogledu tih 16 tela?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Ja bih da nastavim samo sa

par rečenica. Mi smo svako to telo ponovo doneli na obdukcioni sto. Prkatično rađena je reobdukcija u prisustvu finških eksperata jer je obdukciju određenog tela radio profesor koji je radio i prvu obdukciju tog tela, prikazao je svoje zapise, svoje skice, pokazali smo ulaze, izlaze, pravce kanala, sastavili smo sve to i ono šta su oni tražili ... Svaki od tih nalaza je bio na licu mesta usglašavan i kad se potpuno usaglasilo, donosimo dva sledeća tela u dve sale, gde su radile dve grupe stručnjaka tako da smo svih 16 tela, u svim detaljima, usaglasili sa našim kolegama iz Finske. Nikakve primedbe nisu bile ni tada, ni posle toga u vezi sa takvim radom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite, kad govorite generalno o tom vašem stručnom radu, kakva je bila podela posla među vama? Da li se može reći da ste radili kao jedinstven tim ili ste radili različite poslove?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Radili smo kao jedinstven tim sastavljen od mešovitih ekipa i to je rađeno prema dogovoru koji smo neposredno pre početka rada postigli na Institutu za sudsku medicinu, smatrajući da je to najcelishodniji način takvog rada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Profesore, da li to znači, samo da mi razjasnite ovo pitanje, da li to znači da je svaki član i jugoslovenskog i finškog tima bio upoznat sa svim izvršenim autop-sijama i njihovim rezultatima?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Apsolutno tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su i Belorusi, u svojstvu posmatrača imali uvid u sve autopsije?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Apsolutno, tačno je to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su beloruski eksperti, kao posmatrači, stavili svoje potpise na sve nalaze sa svih ovih 40 autopsija?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I na sve pojedinaĉne i na neki opšti, zbirni nalaz? Je li to tako?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su Finci potpisali nalaze?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Finci nisu potpisali nalaze iako smo se dogovorili neposredno pre toga da ih potpišu i njihova su imena bila i štampana na prvom, na onoj prvoj varijanti nalaza. Međutim, nakon dogovora, vratili su se i rekli da oni ne mogu nalaze da potpišu jer moraju da urade još neke dodatne analize.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi zašto finski stručnjaci nisu potpisali ove nalaze?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: To mi nije poznato. Verovatno su bili spreĉeni u tome.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad kaŹete “spreĉeni”, na šta se to odnosi?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Kada smo se dogovorili da i oni potpišu, oni su bili povuĉen iz moje kancelarije i, nakon toga ...

TUŹILAC SAKSON: Prigovor, ĉasni Sude.

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodine Sakson.

TUŹILAC SAKSON: Svedok je već odgovorio na pitanje. Rekao je “ne mogu to da vam kaŹem”. Pitanje je bilo “zašto nisu potpisali”. Priliĉno je besplodna dalja spekulacija u vezi s tim zašto se potpisi nisu pojavili na ovom dokumentu.

SUDIJA ROBINSON: Da, primetio sam. Gospodine Miloševiću, u svakom sluĉaju svedok je rekao da su oni rekli, kada je taj trenutak došao, da oni ne mogu da potpišu jer su potrebne još dodatne analize koje treba da se obave. Prema tome, mi imamo objašnjenje ovog

svedoka od samih Finaca zašto oni to nisu potpisali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Robinson, postaviću drugo pitanje. Da li su finski eksperti uradili svoje pismene nalaze?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da. Mi smo te nalaze dobili 13. marta 1999. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, pogledajte tabulator 2. Je li to nalaz finskog forenzičkog ekspertskeg tima? To isto u engleskom ...

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Ovakvih, ovakvih izveštaja je bilo 40, sa 40 video kasete uz svaki izveštaj. Ovaj prvi izveštaj, ako mi dozvolite, izveštaj od prvog leša koji smo radili, Račak 1, a ovo je oznaka 7033F je dokaz da su finski eksperti posle toga pegledali ta tela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ovo je primer jednog izveštaja o jednom telu, je li tako?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I to je odgovor na moje pitanje da li su finski eksperti uradili svoje pismene nalaze i ovde se u tabulatoru vidi da je ovde finski pismeni nalaz, kompletan, sa fotografijama, objašnjenjima, stručnim analizama i tako dalje. Je li to celovit jedan, pitam vas sada da kažete, s obzirom na vašu profesiju, je li ovo jedan celovit nalaz kakav se inače radi u postupku o kome govrimo ovde?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada mi recite, da li se zaključci finskih i naših stručnjaka poklapaju u pogledu svih 40 tela?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Apsolutno. Nema nikakvih bitnih razlika.

OPTUŹENI MILOŖEVIĆ – PITANJE: Da li su nakon završetka svake autopsije i finski i jugoslovenski doktori koji su učestvovali, upoređivali svoje analize?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Upoređivali smo svoje analize i sve skice koje smo radili na licu mesta i u ovom predmetu imate jednu skicu našeg profesora Otaševića kome je, da kaŹem, pripala duŹnost da uradi prvu ekshumaciju i skicu su priloŹili Finci u svome izveštaju. Evo je ona, na jednoj od tih strana, iza teksta.

OPTUŹENI MILOŖEVIĆ – PITANJE: Da, moŹe se naći skica posle prvog dela teksta.

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Rukom pisano, to su naše radne zabeleške.

OPTUŹENI MILOŖEVIĆ – PITANJE: Dakle, maločas ste objasnili da su nakon završetka svake autopsije finski i jugoslovenski doktori upoređivali svoje nalaze. E sada vam postavljam pitanje da li su tom prilikom i finski i jugoslovenski lekari koji su utvrđivali, koji su vršili autopsiju, da li su oni utvrđivali da li se svi detalji nalaze i u jednom i u drugom izveštaju, dakle i u izveštaju finskog i u izveštaju jugoslovenskog?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŹENI MILOŖEVIĆ – PITANJE: Uvek su upoređivani?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Uvek, na svakom sluĹaju.

OPTUŹENI MILOŖEVIĆ – PITANJE: A da li su finski i jugoslovenski lekari napustili bilo koji od leševa pre nego što su uskladili svoje nalaze i utvrdili da su ti nalazi identični?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Nikada.

OPTUŹENI MILOŖEVIĆ – PITANJE: A recite mi da li su finski eksperti kasnije negde pisali o svom radu na telima iz RaĹka?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Da. Finski eksperti su objavili dva stručna Ĺlanka. Prvi među njima je objavljen u Ĺasopisu

ęForensic Science Internationalę (Zbornik međunarodne sudske medicine) u 116. volumenu od 15. februara 2001. godine sa potpisom Juhe Rainia, Lalue i profesora Pentile koji su bili članovi stručnog tima u toku rada na telima poginulih u selu Račak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da lije to članak finskih patologa ovaj što kažete iz *ęForensic Science Internationalę* koji se nalazi u tabulatoru 3?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Toje članak koji su napisali Finci, je li tako?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U posljednjem pasusu na drugoj strani stoji: "Sudsko-medicinski eksperti iz Jugoslavije, Finske i Belorusije učestvovali su u ispitivanju žrtava u Račku".

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa onda, dalje, preskočiću, kaže se da su eksperti radilo pod pritiskom vrlo velikog međunarodnog publiciteta, dakle ovo sve pišu Finci. Onda se kaže: "Vladalo je krajnje razumevanje" govori, odnosno govori isto ovo šta ste vi maločas rekli: "Nalazi sa autopsija su diskutovani u pravom profesionalnom saglasju. U istraživanju žrtva u Račku 60 posto autopsija smo mi izvršili ili su izvršene u našem prisustvu, a u 40 posto slučajeva izvršili smo spoljašni pregled. Nad njima su autopsije izvršili ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, prevodioci imaju problema. Odakle čitate?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Iz tabulatora 3, iz ovog članka koji je upravo, malopre, pomenuo profesor Dobričanin, to je ovaj ...

SUDIJA ROBINSON: Ali morate da se pobrinete da i mi imamo to

pred sobom pre nego Ńto poĉnete da ĉitate. Imajte na umu i prevodioce.

TUŃILAC SAKSON: Ako bih mogao da pomognem. U prevodu, u verziji na engleskom postoje brojevi paragrafa i potparagrafa. Nadam se da optuŃeni moŃe da nam pomogne i kaŃe iz kog paragrafa ĉita i pod kojim brojem.

SUDIJA ROBINSON: Hvala lepo. Molim vas, gospodine MiloŃeviĉu, da nam identifikujete broj paragrafa.

OPTUŃENI MILOŃEVIĀ – PITANJE: Ovo je poslednji pasus ovog ĉlanaka koji je ovde dat samo na dve strane. Ālanak su napisali, kako je profesor Dobriĉanin rekao, doktori Rainio, Lalue i Penttila sa Univerziteta u Helsinkiju (University of Helsinki). Ńelim da ovo utvrdimo profesore. Ovde u sredini ovog poslednjeg pasusa se kaŃe: "U obe grupe konaĉni zakljuĉci su bili istovetni".

SUDIJA KVON: Gospodine MiloŃeviĉu, jednostavno ne moŃemo da identifikujemo pasus iz koga sad ĉitate. Molim vas, da nam pomognete. Gde je taj paragraf u engleskoj verziji?

OPTUŃENI MILOŃEVIĀ: Sad ĉu da pokuŃam da nađem.

SUDIJA ROBINSON: Da li je to strana 8, u sredini? Gospodine MiloŃeviĉu, vi ste to trebali da pripremite i to ne samo da biste bili ljubazni veĉ kako biste na efikasan naĉin izvodili dokaze.

OPTUŃENI MILOŃEVIĀ – PITANJE: Ja ĉu da zamolim profesora Dobriĉanina da mi pomogne da ovo nađem, jer u ovom srpskom delu ja imam samo ... Jer ja sam gledao srpski prevod, ja imam samo dve strane, a ovo je dosta duŃi tekst ... Evo, evo ovde. Ja mislim da je to na osmoj strani ...

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Sedma i osma strana ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, sedma i osma strana. I ovde piše: "Nalazi obdukcije su razmatrani i postignut je potpun profesionalni konsensus u vezi sa tim".

SUDIJA ROBINSON: Evo, sad smo našli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Konačno smo ustanovili. Kaže: "U obe grupe konačni zaključci su bili istovetni". I onda se kaže: "Kada je broj žrtava veliki, a povrede slične, značaj pojedinih povreda nije toliki kao kod istraživanja ubistva, samoubistva ili nezgoda. Mnogo je važnije sumiranje tih povreda. Zbog toga neke žrtve mogu biti ispitivane sa manje detalja dok druge mogu biti detaljnije ispitivane. Sledstveno istraživanju, jugoslovenske vlasti su informisale medije da nema osnova za podizanje optužnice protiv ni jednog srpskog policajca što se tiče incidenta u Račku. Međunarodni Haški Tribunal je podneo pet optužnica protiv jugoslovenskih zvaničnika uključujući i predsednika SRJ, za ratni zločin protiv čovečnosti za narušavanje ratnog prava i ratnih običaja. Prva od sedam tačaka optužnice bazira se na događajima u Račku". Dakle, profesore, ovde u ovom članku Finci potvrđuju potpunu saglasnost i istovetnost nalaza naših stručnjaka i svojih nalaza. Je li tako?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Tako je i o tome sam ja na današnjem ispitivanju odgovorio, mislim i apsolutno nikakvih razlika nije bilo. Najbolji dokumenat za to je ovaj stručni članak koji su Finci objavili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sad, profesore, samo da pogledamo i ovaj tabulator 3.1, on je samo na engleskom "Forenzička istraživanja na Kosovu. Iskustva forenzičkog ekspertskog tima Evropske unije". Onda se kaže Rainio, Karkola, Lalu, Ranta, Takama (Takamaa) Pentila ... I sad vam skrećem pažnju na stranu 220, samo na jedan, na jedan pasus ovde: "Svi zaključci u vezi nalaza obdukcije, a koji se tiču povreda i uzroka smrti, o tome su razgovarali jugoslovenski, beloruski i finski specijalisti. Postignut je potpuni profesionalni konsensus o tome i nije bilo nikakvog razmi-

moilaženja po tim pitanjima. Radna atmosfera u Prištini između forenziĉkog ekspertskog tima Evropske unije i jugoslovenskih i beloruskih sudskih veštaka je bila profesionalna, prijateljska i plodonosna". E sada vas vraćam na ono šta je, što sam vam citirao iz paragrafa optužnice koji se tiĉe Raĉka, koji pominju i finski eksperti ovde, dakle, da su ljudi ... Sve ono šta piše u tom paragrafu ... Samo da pogledam da li ja imam sada kod sebe ...

ADVOKAT KEJ: Dok se traži taj dokument, molim da se u dokazni predmet uvrste tabulatori 1,2,3 i 3.1.

SUDIJA ROBINSON: U redu.

sekretar: Registrator će nositi oznaku D293.

SUDIJA ROBINSON: U redu, D293.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore Dobriĉanin, ovde piše, ja to moram ponovo da vam citiram, da ne pominjem datum, već smo ga ... Kaže da su "Snage SRJ i Srbije napale selo Raĉak, nakon granatiranja kasnije istog jutra, u selo su ušle snage SRJ i Srbije i počele da vrše pretres idući od kuće do kuće. Po celom selu pucali su na meštane koji su pokušavali da pobegnu pred snagama SRJ i Srbije. Grupa od oko 25 muškaraca pokušala je da se sakrije u jednoj zgradi, ali su ih otkrile snage SRJ i policije, tukli su ih, a zatim odveli na obližnje brdo gde su ubijeni iz vatrenog oružja". E sada, da li je išta od ovoga šta ste vi ustanovili moglo da ukazuje na ovakav događaj streljanja ljudi u Raĉku. Dakle iz ...

TUŽILAC SAKSON: Prigovor, ĉasni Sude. ĉasni Sude, Tužilaštvu nije jasno kako ovaj svedok može da svedoĉi o događajima koji su se desili 15. januara budući da je on rekao da tog dana nije bio u selu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, ja pitam svedoka s

obzirom na nalaze autopsije za koje smo ustanovili da se u potpunosti poklapaju. I jugoslovenski i finski stručnjaci, kao što se vidi iz ovih dokumenata, potpuno saglasni o svim detaljima autopsije, da li se dakle sudsko-medicinskim veštačenjem mogao izvući bilo kakav zaključak o tome da su ta lica streljana?

TUŽILAC SAKSON: Onda moram da uložim još jedan prigovor. Nama je rečeno da se radi o svedoku o činjenicama, a ne o veštaku. Ukoliko će on da svedoči u svojstvu veštaka, onda molimo da se primenjuje Pravilo 94bis.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, Pretresno veće je donelo odluku da je pitanje previše uopšteno i da previše toga obunvata. Treba da bude konkretnije. Vi, na primer, možete da postavite sledeće pitanje svedoku. Da li on, na osnovu svojih nalaza može da govori o uzroku smrti tih osoba? Ali da jednostavno pročitate tačku 66(A) optužnice i onda nakon toga da postavite onako uopšteno pitanje kako ste ga postavili, to neće Pretresnom veću da bude od pomoći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dobro. Da li, profesore, vi, s obzirom da ste vi lično ovde učetovali, radili, možete da svedočite o uzroku smrti tih osoba?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da. O uzroku smrti i onih osoba koje sam ja obdukovao i osoba koje su obdukovale druge moje kolege, finski eksperti, jer sam ja aktivno učestvovao u svim tim obdukcijama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li na osnovu utvrđenih činjenica, na osnovu stručnog rada koji je uložen u utvrđivanje tih činjenica, može da se prihvatiti ili porekne tvrdnja da su ta lica streljana?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: I mi i naše kolege iz finskog

tima smo napisali da nema znakova streljanja, zapravo nema znakova egzekucije jer je raspored rana, pravci kanala i sve ono Ńta se nalazi u vezi sa tim kod egzekucije, sasvim drugog izgleda nego ono Ńta se desilo u toku određenih drugih vojnih aktivnosti. Prema tome, mi smo indirektno ...

SUDIJA BONOMI: Pre svega, da li moŃemo da utvrdimo neki izvorni dokument na osnovu koga ċemo da vidimo da je finski tim napisao da nema nikakvih znakova egzekucije? Dakle, ovo Ńta ste vi sada rekli. Nakon toga bismo moŃda mogli da uopŃtenije govorimo. Vi sada iznosite izjave koje meni zvuċe kao veŃtaċenje. Dakle, da li moŃete sada da nam skrenete paŃnju na neki dokument u kome stoji da nije bilo nikakvih znakova egzekucije?

SVEDOK DOBRIŃANIN: Ćasne sudije, ja sam svedok u ovom sluċaju, ċini mi se, delom i veŃtak, jer samo iznoŃenje ċinjenica koje sam kao strċnjak video ne predstavlja ...

SUDIJA BONOMI: Ne, ali vi niste ovde svedok veŃtak, a upravo ste rekli da je finski tim napisao da nije bilo nikakvih znakova egzekucije. Ja bih hteo da vidim taj dokument. Dakle, pre nego Ńto preĊete na neku drugu temu ili pre nego Ńto opravdate neŃto drugo, recite mi gde mogu da naĊem taj dokument?

SVEDOK DOBRIŃANIN: Ja sam to negde u njihovim dokumentima video, ne mogu taċno da se setim, ali znam da sam sreo da nema znakova egzekucije. Mi smo se s time sloŃili. Molim vas, Ńest godina je proŃlo, zaista ne znam, mnogo sam toga ċitao i proċitao, nisam se pripremao za sve ovo ...

SUDIJA BONOMI: Zar vi niste napravili neki struċan izveŃtaj o tome?

SVEDOK DOBRIŃANIN: Saċinjeni su izveŃtaji koji ċe posle da budu prikazani u toku ovoga svedoċenja. Dotle ċemo, ja se nadam, doċi.

OPTUŃENI MILOŃEVIĆ: A i ja se nadam, profesore. Gospodine

Robinson, ja moram da kažem da mi ova vrsta prigovora kakvu je izneo gospodin Sakson, uopšte nije jasna. Profesor Dobričanin jeste svedok o činjenicama, ali je činjenica da je on taj svoj, to svoje iskustvo o kome svedoči obavljao kao ekspert za sudsku medicinu. Prema tome, apsolutno je nemoguće odvojiti konstatacije koje gospodin Sakson naziva ekspertskim i one svakako jesu ekspertske, od činjeničnog svedočenja, jer je činjenični svedok ekspert koji je neposredno učestvovao, radio i rukovodio autopsijom. I sve činjenice u vezi sa njegovim radom imaju i pismena dokumenta o njegovim, o onome šta je on i njegove kolege radile u to vreme.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, malo natežete pravilo. Ovo biste sve mogli da izbegnete da ste, jednostavno, proizveli izveštaj veštaka.

SUDIJA BONOMI: Ja bih sada hteo da se ogradim od toga da se u ovoj fazi svedoku postavljaju pitanja na koje on odgovara na osnovu svog veštačenja i Tužilaštvo je, naravno, trebalo da bude obavешteno o tome da postoji, recimo, neki izveštaj o zaključcima na koje se on poziva. Sve je ovo moglo da se izvede u skladu sa pravilima da su pravila poštovana. Onda je, u stvari, sledeće pitanje da li ovo ide na štetu Tužilaštvu to što nije rađeno u skladu sa pravilima?

SUDIJA ROBINSON: Nastavite, gospodine Miloševiću, a mi ćemo odluku da donesemo kasnije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja se nadam, gospodine Robinson, da utvrđivanje istine ne ide ni na čiju štetu nego ide u svačiju korist. Professore Dobričanin, da li su u ovim člancima koje smo pogledali, znači, u tabulatoru 2 i 3, finski eksperti izneli svoje zaključke o poklapanju njihovih nalaza sa nalazima jugoslovenskog tima?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da idemo sada na

konkretna pitanja. Vi ste, dakle, pregledali sva tela. Kog su pola bila pregledana tela?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Uglavnom su bili muškarci, samo je jedna žena bila meĊu njima.

OPTUŹENI MILOŠEVIĀ – PITANJE: A recite, Ńta je sve pregledano na leševima?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Kada smo zapoĉeli obdukcije na Institutu za sudsku medicinu, išli smo uobiĉajenom sudsko-medicinskom procedurom, pa je, prvo, sa leševa skinuta odeća i obuća, ona je pregledana detaljno, opisani su delovi odeće po boji, brojevima i tako dalje i nameni, svakako, rasepi na odeći koji su nastali od projektila, to je sve snimljeno foto aparatom i video kamerama od strane pripadnika kriminalistiĉke tehnike Pokrajinskog SUP-a u Prištini, pripadnika OEBS posmatraĉa, gospodina Pedersona i još jednog lica kome se ne sećam imena, a kasnije, od sedamnaestog broja obdukcionog, snimali su i pripadnici pratećeg tehniĉkog dela tima finskih eksperata. Nakon toga se pristupilo obdukcijama po sudsko-medicinskoj obdukcionoj proceduri.

OPTUŹENI MILOŠEVIĀ – PITANJE: Profesore, kako je pregledano odelo koje su oni nosili? Ńta je utvrĊeno u pogledu odela naĊenog nad Źrtvama? Je li ...

SUDIJA BONOMI: Pre nego Ńto odgovorite na to pitanje, moram da kaŹem da mi nije jasno Ńta se ovde dešava? Do sada je utvrĊeno da su zakljuĉci ovog svedoka bili identični sa nalazima finskog tima. Pretresno veće je već upoznato sa tim zakljuĉcima. Koje je sledeće pitanje? Nema svrhe ponovo da prelazimo preko svega toga budući da mi imamo taj materijal. Dakle, Ńta je sledeće Ńto vi Źelite da ĉujete od svedoka?

OPTUŹENI MILOŠEVIĀ – PITANJE: Ja ga pitam o odelu. U tabulatoru 4 imamo neku listu, kratku, kao primer kako se opisivalo Ńta su imali na sebi i hoću da pitam svedoka kakav zakljuĉak se moŹe izvesti iz

činjenice da su ta tela imala po više slojeva odeće na sebi?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Ja sam sticajem ...

TUŽILAC SAKSON: Samo za zapisnik, ulažem isti prigovor koji sam uložio i ranije.

SUDIJA ROBINSON: A to je bilo?

TUŽILAC SAKSON: Ukoliko se radi o zaključcima do kojih je on došao kao sudski patolog, dakle, kao veštak, onda bi trebalo da se primeni Pravilo 94bis.

ADVOKAT KEJ: Mi imamo fotografije odeće.

SUDIJA ROBINSON: Pa, gospodine Sakson, mislim da ne proizilazi nikakvo pitanje budući da se radi o činjenicama. Da li imamo prevod ovog dokumenta? Nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, pitao sam vas, dakle, kakav zaključak se može izvesti iz činjenice da su ovi leševi, bez izuzetka, imali više slojeva odeće na sebi? Po više donjih delova, trenerki, veša, pantalona, džempera i drugih na sebi ...

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Ako mi dozvolite ...

SUDIJA ROBINSON: Samo jedan trenutak.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA BONOMI: Gospodine Sakson, traži se zaključak po ovom pitanju. Po mom mišljenju radi se o zaključku veštaka jer ja mislim da će odgovor neizostavno da bude zasnovan na iskustvu, a ne samo na konkretnim činjenicama te istrage. Budući da se radi o važnom svedočenju koje bi moralo da se prihvati da su se pravila primenjivala, mene interesuje da li vi smatrate da će vam ovo ići na štetu ukoliko se dozvoli ovakvo svedočenje, a da se tehnički aspekti

ostave po strani, do daljnjeg?

TUŹILAC SAKSON: Evo, pokušaću da objasnim. TuŹilaštvo smatra da će to da ide na štetu TuŹilaštva budući zbog individualne krivične odgovornosti optuženog za smrt ljudi u Račku. Takođe se radi i o prirodi Źrtava. Kada kaŹem "o prirodi Źrtava", tu mislim na to da se radilo o civilima ili se pak radilo o osobama koje su iz bilo kog razloga položili oruŹje i koji više nisu učestvovali u borbi ili se radilo o borcima OVK. Ono Źta mene brine kada optuŹeni postavlja pitanja ovom svedoku jeste da se pribliŹavamo ovom veoma ključnom pitanju.

SUDIJA ROBINSON: Da, ali mi nećemo njemu da dozvolimo da daje komentare u vezi s tim jer čak i da se radi o veštaku, čini mi se da on ne moŹe da zaključi da li se radilo o vojnicima ili o OVK. Gospodine Kej (Kay)?

ADVOKAT KEJ: Pa, ja u potpunosti shvatam da se Pretresno veće nalazi u veoma nezgodnom položaju kad ima pred sobom ovakvog svedoka koji oćigledno koristi svoje ekspertske znanje, budući da je on bio uključen u takve stvari, a ovde je pozvan kao svedok o činjenicama. TuŹilaštvo je, naravno, upoznato sa svim ovim materijalom. Sav materijal se nalazi u njihovoj arhivi i oni imaju mnoštvo takvih dokumenata i imaju pristup takvim dokumentima tako da nije, zaista, potrebno da se unapred obaveste o tome. Mislim da se tu radi jednostavno o tehničkim detaljima i oni imaju puno savetnika koji im pomaŹu u tome da se odluči kakva je ekspertiza.

SUDIJA BONOMI: Ja shvatam taj deo i pretpostavljam da vi isto shvatate zašto sam ja postavio to pitanje gospodinu Saksonu, ali gde je kraj ovoj aljkavosti? Kako ćemo mi da imamo neku kontrolu nad ovim postupkom i na kraju da donesemo presudu i to racionalno. Mi Źelimo da se dokazi izvedu na najbolji naćin. To se sada sada, u slućaju izvođenja dokaza gospodina MiloŹevića, ne deŹava. Kako njemu moŹe da se pomogne ukoliko se ne primenjuju pravila i uko-

liko se on ne pridržava pravila?

ADVOKAT KEJ: Ja cenim vaše pitanje koje ste uputili gospodinu Saksonu, jer, naravno, vama je jasno, na osnovu prigovora, koji je obim ovih pitanja. I on je svestan pitanja koja se nalaze iza ispitivanja ovog svedoka i zbog toga je on uložio taj izrazito tehnički prigovor, jer on to zna i on je toga svestan. A što se tiče samog izvođenja dokaza, vrlo je teško dati neki komentar u vezi sa tim, jer, naravno, ono šta ste vi rekli Tužilaštvu to je bilo dobronamreno i, naravno, shvatate poteškoće ove situacije. A što se tiče aljkavosti ili nečeg drugog, meni je veoma teško da se osvrnem na to.

SUDIJA ROBINSON: Napravićemo sada pauzu od 20 minuta. Gospodine Sakson, izvolite.

TUŽILAC SAKSON: Samo kratko. Primoran sam da pojasnim nešto što je gospodin Kej rekao. Gospodin Kej tvrdi da Tužilaštvo ima gomilu ovakvog materijala, da imamo pristup tom materijalu te da je prigovor Tužilaštva nepotrebno tehničke prirode. Zastupnici Odbrane znaju da iako Tužilaštvo ima mnoštvo materijala i dokumenata u svom posedu, pronaći određene dokumente i pregledati te dokumente je sasvim drugo i o tome smo nedavno i mi razgovarali sa dodeljenim braniocima kada smo pokušavali da im pomognemo u vezi sa obelodanjivanjem dokumenata u skladu sa Pravilom 68. Dakle, reći da je Tužilaštvu lako i da na brzinu, očas posla, može da pronađe neki materijal koji se odnosi na određeni deo veštačenja, je, jednostavno, bez osnova. Reći da Tužilaštvo ima brojne savetnike koji će da im pomognu sa ekspertizom delimično može da bude tačno jer Tužilaštvo može nekog da pozove telefonom ili da pošalje imejl (e-mail) nekom ekspertu, ali pre nego što to učinimo, moramo da znamo o kojoj vrsti ekspertize se radi, s kojim pitanjima moramo da se bavimo. Dakle, tu je problem jer o tome nismo unapred obavesteni.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Sakson. Donećemo odluku o ovom pitanju nakon pauze od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Tokom pauze Pretresno veće je razmotrilo transkript svedoĉenja doktor Helene Rante. Ona je, kao Ńto se sećate, pozvana kao svedok Pretresnog veća. Sa stranicama 17726 i 17727, proćitaću pitanja i odgovore. Pitanje gospodina Najsa u vezi sa odećom: "Niste našli nikakve dokaze da su vojne ili paravojne oznake bile uklanjane?" Odgovor: "Ne, nismo našli nikakve pokazatelje o tome." Pitanje: I zaista nije bilo ništa Ńta bi ukazivalo na to da su ti pojedinci bili bilo Ńta drugo osim nenaoruŃani civili?" Odgovor: "U to vreme nije bilo nikakvih indikacija da su oni bili bilo Ńta drugo osim nenaoruŃani civili." Zatim je pitanje bilo zaŃto se optuŃenom ne bi dozvolilo da postavi istu vrstu pitanja ovom svedoku, Ńta stoji na putu postavljanju takvog pitanja? Da li je to odsustvo izveŃtaja koji je potreban po Pravilu 94bis? Pretresnom veću se ne ćini da je to dovoljan razlog da se ne dozvoli takva vrsta pitanja. Pretresno veće je razmotrilo da li će to na bilo koji naćin biti na Ńtetu TuŃilaŃtva, ukoliko se dozvoli da se takvo pitanje postavi i zakljućili smo da to nije na Ńtetu TuŃilaŃtva i da je u interesu pravićnosti da se dozvoli da se takvo pitanje postavi. Gospodine MiloŃeviću, ja ću da postavim pitanje i slediću obrazac ispitivanja gospodina Najsa. Dakle, doktore, pitaću vas da li ste našli bilo Ńta Ńto bi ukazalo na to da su te osobe bile bilo Ńta drugo osim nenaoruŃani civili?

SVEDOK DOBRIĀANIN: Āasni sudija, pre svega, našli smo viŃeslojnu odeću koja je govorila da su ti ljudi bili na otvorenom prostoru u toku januara meseca, znaći 15. ili 14., jer nije uobićajeno da se u takvoj odeći sedi u kući. Ja ovde imam za ćetiri slućajaja, ako mi dozvolite Ńamo ću kratko da vam kaŃem u Ńta su bili obućeni, iz mojih beleŃzaka koje sam slućajno poneo kada sam izaŃao iz PriŃtine, ako mi dozvolite, ja bih to rekao. I da li mogu?

SUDIJA ROBINSON: Da.

SVEDOK DOBRIČANIN: Broj 7. Teget sako, bordo džemper, tamno zelena dukserica, svetlo zeleni džemper, majica sa kratkim rukavima, teget pantalone od somota, donji deo plave trenerke, crvena trenerka sa učkurom, sa lastišem tim oko pojasa, teget čarape, crne polučizmice, gumene, sa rajferšlusom, postavljene veštačkim krznom, marke OZEL, "O" sa dve tačke gore. To je jedan slučaj.

SUDIJA KVON: Dakle ono šta vi čitate je tabulator 4, prva stavka u tabulatoru 4?

SVEDOK DOBRIČANIN: Upravo tako.

SUDIJA KVON: Izvolite, nastavite.

SVEDOK DOBRIČANIN: Slučaj Račak 11 imao je sledeću odeću na sebi: crna pamučna jakna, zeleni džemper, prljavo zeleni džemper, sivi džemper, majica kratkih rukava bordo boje, farmerke od teksas platna, donji deo crne trenerke, dugačke gaće pletene, znači, domaće radinosti, sive boje i dva para čarapa. Na ovom lešu nismo našli cipele. Sledeći broj je Račak 22, "Ra22", koji je na sebi imao bordo jaknu, pamučnu, postavljenu, teget pleteni džemper, sivi pleteni prsluk, košulja, crna majica, pamučna, dugih rukava, crne gumene čizme istovetne onima koje sam malopre rekao postavljene veštačkim krznom, marke OZEL, sive kratke čarape, zelene pletene vunene čarape, postavljene farmerice, donji deo crne trenerke, donje bele gaće, ali dugih nogavica. I "Ra24", na sebi je imao farmerice, pamučnu jaknu postavljenu, crne boje, crnu jaknu, kratku, postavljenu, znači dve jakne, drap majica kratkih rukava sa okovratnikom, crno-siva majica kratkih rukava, farmerke i donji deo trenerke plave boje. Ovako obučeni ljudi svakako ne sede u svojim kućama u ranim jutarnjim satima kada se prema tim informacijama i desio ovaj događaj. Znači upućuje na osobe koje su ovako toplo obučene morale da budu negde napolju. I sledeće na šta upućuje ova odeća, a što sam ja juče kazao i što je moje iskustvo pokazalo da je tako, da su svi spoljni delovi odeće, jakne, sakoi i tako dalje, bili ili crne ili

tamno teget ili tamno braon boje koja je veoma sliĉna bila po nekim nijansama tamno sive boje, crnoj boji, a to je bila boja pripadnika teritorijalne odbrane koji su imali zadatak da ĉuvaju Ńtabove i sela, a i boja velikog broja pripadnika OVK koji nisu imali dovoljan broj uniformi da ih obuku veĉ su se ovako obeleŃavali ... Ovo je zaista bila i boja policije OVK.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Gospodine MiloŃeviĉu, izvolite. Izvinite, gospodine MiloŃeviĉu.

SUDIJA KVON: Doktore Dobriĉanin, koliko sam ja shvatio ovih 40 Ńrtava su kasnije svi identifikovani. Da li vi imate imena svih tih tela "Ra7" do "Ra24"?

SVEDOK DOBRIĀANIN: Ona su obeleŃena u spisku koji je dala istraŃni sudija gospoĊa Marinkoviĉ. Mi u toku obdukcije nismo imali identitet ovih osoba. To je raĊeno kasnije ili u nastavku ili kontinuirano, paralelno sa nama i sva ova tela koja su ovako obeleŃena, obeleŃena su i pod imenima i prezimenima u tom delu. Ja ne znam da li bih mogao da naĊem to, poŃto ja to nisam vodio. Ovo sam rekao ... To je bilo u mom zapisniku, upravo u mojim beleŃkama u toku obdukcije ova ĉetiri leŃa. To sam ja sluĉajno pronaŃao. Inaĉe, znam, jer sam prisustvovao i dalje i za 36 obdukcija, svi, sve osobe, sva tela koja su doneta kod nas bila su viŃeslojno obučena.

SUDIJA KVON: Hvala vam. Izvolite, nastavite, gospodine MiloŃeviĉu.

OPTUŃENI MILOŃEVIĀ – PITANJE: U ovom ... Samo joŃ jedan detalj. Vi ste objasnili da su svi bili viŃeslojno obučeni. A da li su rane na telu odgovarale tim rupama na toj odeĉi?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŃENI MILOŃEVIĀ – PITANJE: U svim sluĉajevima?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: U svim sluĉajevima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. Ovde su prikazivane, profesore, mnoge fotografije tela u Račku. Na nekim fotografijama tela, na mestu gde su se nalazile kada je tamo bio Vilijam Voker (William Walker), to je prikazivano u više navrata ovde. Bar na dva tela se vidi da leže sa tradicionalnom albanskom kapom, kečetom (Plis) na glavi. Mi imamo te fotografije u tabulatoru 5. Ima, naravno i boljih tih fotografija koje su davane ovde u boji, ali svakako se vidi Voker pored jednoga koji nosi keče, a na prethodnoj strani se vidi kako leži takođe sa kečetom na glavi. Tu se vidi i da je pogođen u glavu, na tabulatoru 5. E sada, molim vas da mi odgovorite na pitanje kao čovek sa velikim iskustvom u ovom forenzičkom ispitivanju u slučajevima ubistva iz vatrenog oružja, kako možete da prokomentarišete tu činjenicu? Čovek koji je pogođen pao, evo ovaj koji je pogođen ima kapu na glavi. Da li je to moguće?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Nikada, ni u jednom jedinom slučaju u mojoj karijeri nije se desilo da čovek padne pogođen projektilom ili iz bilo kog drugog razloga, udaren vozilom ili kamenom i tako dalje, motikom, a toga je bilo dosta na Kosovu i Metohiji, zadrži kapu ovog tipa na glavi. Kapa je obavezno padala bliže ili dalje od tela, u zavisnosti od kinetičke energije koja je na nju delovala. U ovom konkretnom slučaju, pored ove konstatacije koju sam vam sada kazao, postoji još i jedna dodatna činjenica, a to je da je ovaj čovek sa prostreljenom glavom, to se očigledno vidi na snimku, pa je i to dodatna činjenica da mu kapa ne bi ostala na glavi. I bez obzira na vrstu povrede, nikada, ni u jednom slučaju, ovakva kapa, ovakvog tipa, pa i druge kape koje nisu čvrsto priljubljene uz glavu, ne zadržavaju se na glavi kada čovek bude ubijen i kada padne na tlo. Ovo je specifična kapa kružnog oblika koja se ne navlači duboko prema ušima već stoji na vrhu glave i to je još jedan razlog više ... Zabačena malo nazad, najčešće, još jedan razlog više što se to tako dešava. To je moje iskustvo, iskustvo mojih kolega sa kojima sam u nekim prilikama i razgovarao o tome zašto ta kapa ne može da padne i to je apsolutno sigurno utvrđeno po njenim i osobinama i načinu kako se inače nosi.

SUDIJA ROBINSON: Profesore, da li ċe kapa ostati na glavi nakon Ńto je pogoĊen projektilom, da li bi to zavisilo od same prirode kape i koliko je ona ċvrsto nabijena na glavu? Ako je reċ o kapi koja samo blago stoji, zar onda ne bi bili veċi izgledi da ona padne s glave? MeĊutim, ako je to kapa koja ċvrsto stoji na glavi, onda bi postojali izgledi, zar ne, da ona ostane na glavi?

SVEDOK DOBRIĀANIN: I kape drugog tipa koje nisu dobro navuċene, nisu priċvrŃene za bradu ili za vrat, ne zadrŃavaju se u sluċajevima pada tela na podlogu jer telo u tom sluċaju ne pada lagano, veċ veoma brzo, potisnuto snagom projektila. Ova kapa se nosi povrŃno na glavi. I kada ċovek se saplete i padne, ona mu padne sa glave, a ne u sluċajevima kada bude pogoĊen projektilom ili projektilima koji imaju snaŃno kinetiċko dejstvo, ovakva se kapa nikada ne zadrŃava u ovom poloŃaju veċ ona tokom pada tela odlazi na jednu ili jednu, drugu, treċu, ċetvrtu stranu i ostaje pored tela na nekoj udaljenosti koja je aproksimativna i nije uvek ista.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospoĊine MiloŃeviċu.

OPTUŃENI MILOŃEVIĀ – PITANJE: Profesore, da li su svi, sva ova tela, imala na sebi rane od vatrenog oruŃja? Ja vam ovde sada predoċavam tabulator 6, taċku 4, to je opŃti zakljuċak ... Koji su ovde ... SadrŃan u tabulatoru 6. Samo ukazujem na taċku 4 u kojoj piŃe ... Ja se nadam, gospoĊo, da imate tabulator 6, taċka 4? "Na osnovu izvrŃene obdukcije, ustanovljeno je da je smrt u svim sluċajevima izazvana dejstvom projektila ispaljenih iz ruċnog vatrenog oruŃja". Dakle, da li su svi koje ste pregledali imali na sebi rane od vatrenog oruŃja?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Iskljuċivo su imali na sebi rane od vatrenog oruŃja, svih 40 tela.

OPTUŃENI MILOŃEVIĀ – PITANJE: A da li je smrt nastupila usled tih rana ili iz nekih drugih razloga, na bilo kome od tih 40 tela.

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Smrt je nastupila iskljuċivo

usled rana nanetih vatrenim oružjem na svakom od ovih tela, povredom unutrašnjih organa, trbuha, grudnog koša ili razorenjem ili povredom mozga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su rane iz vatrenog oružja nanete za života ili nakon njihove smrti?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Sve rane od vatrenog oružja nađene na telima nanete su zaživotno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Skrećem vam pažnju na isti ovaj tabulator broj 6, na tačku 5, u opštem zaključku gde piše: "Sve povrede su zaživotne osim kod šest leševa gde su nađene i povrede od životinja nastale posle smrti". Da li i to potvrđuje ...

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Ovo potvrđuje i prethodnu izjavu i ovo znači da su sva tela ... Na svim telima nađene povrede od vatrenog oružja, a na šest tela i povrede, pored toga, od životinja koje su nastale nakon smrti u nekom periodu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, recite koliko leševa ima samo jednu ranu od vatrenog oružja?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Na sedam tela našli smo samo po jednu ranu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je ovo pregled koji je dat u tabulatoru 7, ono šta se može da ustanovi za sve? Je li ovo zbir svih 40?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle u tabulatoru 7, na sedam imate jednu, na dva dve, četiri osobe, tri i tako dalje, vidi se, vidi se, dakle, veoma velika razlika ... Koliko najviše rana ima na nekom telu?

SVEDOK - DOBRIČANIN – ODGOVOR: Najviše na jednom telu je bilo 19 rana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sad mi recite kako se broj rana

na tim pojedinim telima uklapa u tvrdnju da su lica streljana?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Ovo govori u prilog mišljenja ovih mojih kolega ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodin Sakson.

TUŹILAC SAKSON: Ponovo bih uložio isti prigovor, časni Sude. Ovo se tiče suštine i svedok ovde izražava svoje stručno mišljenje veštaka.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ: Ja mislim da bi svakome to moralo da bude jasno. Svedok svedoči o svom stručnom radu, o svom učešću u ovome šta je radio, a on je bio u ulozi eksperta. On nije bio u ulozi policajca ili nekog pomoćnog radnika. Prema tome, to je jedno granično područje gde svedok, svedočeći o činjenicama, svedoči o svom stručnom radu koji je bio ekspertski rad. I drugo, on ne izvlači zaključake sada, on svedoči o zaključcima koji su izvučeni onda kada je vršen taj rad o kome on svedoči.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, vi ste nas izložili nepotrebnoj teškoći i komplikaciji zbog načina koji ste odabrali za prezentaciju svedočenja ovog svedoka. Ako kažete da je on u tome učestvovao kao veštak, onda tužilac ima osnovu za ulaganje prigovora na nešto šta može da se nazove tehničkom osnovom jer se nije ispoštovalo Pravilo 94bis.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ: On svedoči o činjenicama, o svom stručnom radu, a on jeste radio kao veštak. Nije radio u nekom drugom svojstvu nego u svojstvu veštaka. Ali to njegovo veštačenje su činjenice.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, vi ste potpuno uklonili razlike između činjenica i ekspertskog mišljenja. Gospodine Kej?

ADVOKAT KEJ: Od svedoka je traženo da da svoje mišljenje koje je imao u to vreme i to je, u stvari, ono šta optuženi uzima u obzir iznoseći svoj argument, jer činjenica je da je njegovo mišljenje u to vreme bilo takvo i mislim da je to suština tog pitanja koje je pomeno uvaženi sudija, da se potpuno rastapa ta razlika između činjenica i ekspertskog mišljenja. Reč je o integritetu jednog procesa.

SUDIJA ROBINSON: To jeste tehničko pitanje, ali mimo tehničkih pitanja mi moramo da se bavimo, takođe, pitanjem pravičnosti, jer ovaj svedok ima vrlo važne dokaze. Sa svoje strane, ja želim da saslušam to svedočenje.

TUŽILAC SAKSON: Pa to i jeste suština onoga šta mi kažemo, da ovaj svedok potencijalno može da iznese vrlo važne dokaze i Tužilaštvo želi da bude spremno da to sasluša, ako će on u ovoj sudnici da iznosi mišljenja koja su zasnovana na radu koji je obavio.

SUDIJA KVON: Meni se čini da optuženi ne shvata značenje pravila 94bis. On može da uvede ovaj tabulator 7 putem ovog svedoka, međutim, ako će da traži njegovo mišljenje koje je zasnovano na ovom dokumentu, onda je morao da nam dostavi izveštaj u skladu sa Pravilom 94bis. Stvari su, u stvari, vrlo jednostavne.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Dozvolićemo svedoku da odgovori na pitanje. Našli smo se pred tim da ili dozvolimo da odgovori na pitanje ili da pripremi izveštaj i vrati se sa izveštajem. Mi mislimo da je u interesu ekspeditivnog postupka da mu se dozvoli da odgovori na pitanje sada. Gospodine Miloševiću, ja razmatram mogućnost da ćemo možda ubuduće biti u situaciji da vam naložimo da pripremite izveštaj za svedoka koji bude iznosio svoje ekspertsko mišljenje. Ja

ozbiljno razmatram takvu mogućnost. Odgovorite na pitanje.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, da vam ponovim pitanje ...

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Da, molim vas.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: ... pošto je prošlo neko vreme od kada sam ga postavio. Moje pitanje je glasilo kako se broj rana na pojedinim leševima uklapa u tvrdnju da su lica streljana?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Broj rana ne bi mogao da bude merodavan za donošenje mišljenja o tome da li je u pitanju bila egzekucija ili streljanje, ali pravci kanala rana koje smo pronašli govore u prilog toga da, najverovatnije, to je naša formulacija, mi nismo svedoci na licu mesta, govori o ubistvu, upravo o pogibiji u toku vatrenog okršaja ili borbe.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite, profesore, da li ste sve ove svoje nalaze koje ste izveli, izveli u vreme kad ste vršili ovu analizu?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako je utvrđivano da li su ...

SUDIJA BONOMI: Pre nego što nastavite, postavio bih vam sledeće pitanje, doktore. Da li vi imate iskustvo u utvrđivanju činjenice da je neko *post mortem* bio streljan?

SVEDOK DOBRIĀANIN: Da li sam vas razmeo, časni sudija, *post mortem* da bude streljan?

SUDIJA BONOMI: Ne. Vi svedočite o tome da li se radilo o egzekuciji ili nije, pa me interesuje koliko slučajeva egzekucija ste vi utvrdili tokom svog profesionalnog iskustva?

SVEDOK DOBRIĀANIN: Časni Sude i časni sudija, nikada nisam pris-

ustvovao egzekucijama, niti sam ikada, apsolutno, bio siguran da je neko ubijen na taj način što je egzekucija nad njim izvršena, ali srećao sam slučajeve u periodu od 1996. godine do 1998. godine gde je, očigledno, čovek ubijen jednim rafalom, a po nalaženju maltera na odeći, utvrdili smo da je u tom periodu bio prislonjen uza zid. To su indirektni dokazi da je nad njim izvršena egzekucija. Bilo je još više takvih slučajeva. Inače, ja i ovde nikada ne bih rekao da sigurno možemo da isključimo egzekuciju samo na osnovu broja rana, ali indirektni dokazi, pravci kanala o čemu smo mi, zaista, stalno diskutovali u toku obdukcije, odozgo naniže, odozdo naviše, bočno, koso i tako dalje, govore da na njih nije pucano sa jednog mesta, što je karakteristika egzekucije, već je pucano iz više pravaca. To može da se desi samo u takvom obliku borbe o kojoj sam ja dobio neke informacije kada sam otišao u Račak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mogu li da nastavim, gospodine Robinson?

SUDIJA ROBINSON: Da, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, kako je utvrđivano da li su ovih 40 lica stradali sa distance ili iz blizine?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Danas je svaka povreda vatrenim oružjem podeljena na povrede koje se dešavaju iz daljine i iz blizine. Ove iz blizine smo podelili na one koje nastaju prislanjanjem cevi ili najmanje dva do tri milimetra od tela i na povrede koje su udaljene od cevi, u zavisnosti od vrsta oružja, od 50 pa sve do, ide do 200, 250 santimetara, zavisi od vrste municije, kalibra oružja, vrste oružja i tako dalje. Mi smo na dva slučaja našli neke tragove koji su bili prisutni i to su tragovi nesagorivih barutnih čestica i govori se da su najverovatnije ubijeni, pošto se radilo o dugim cevima, automatima, sa daljine, otprilike od jedan i po do dva metra. To su bili elementi na osnovu kojih smo mi to određivali, a to su elementi koji se određuju u celom svetu, distanca između usta cevi i tela na koje se puca.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šta je utvrđeno, da li su ubijeni, ovih 40 lica, da li u ubijeni sa distance ili iz blizine?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Osim ova dva lica koja bi bila ubijena, po našoj proceni, sa udaljenosti od jedan i po do dva metra, sva druga lica su ubijena iz daljine. Od dva metra, pa naviše.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde, samo da se vratim na tabulator 6 ...

SUDIJA BONOMI: Recite mi da li je to zaključak do koga se tada došlo i da li je taj zaključak negde zabeležen?

ADVOKAT KEJ: Ako mogu da pomognem, budući da je to ranije pomenuto. Ako pogledate tabulator broj 3, stranu 220 finskog članka koji je objavljen u žurnalu kliničke sudske medicine, s leve strane, negde 12 ili 13 redova gore, paragraf koji počinje rećima: "Źrtve su imale razliĀit broj intravitalnih povreda iz vatrenog oruŹja" i onda stoji da se samo u jednom sluĀaju sumnjalo na blizinu, dakle, da je pucano iz blizine.

SUDIJA BONOMI: Hvala, gospodine Kej.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, ovde u tabulatoru 6 koji smo maloĀas ...

TUŹILAC SAKSON: Izvinjavam se. Da li bi prevodioci mogli da nam objasne šta znaĀi ovaj njihov poslednji komentar, budući da to nije jasno?

SUDIJA ROBINSON: Da, nije jasan. Obraćam se sada prevodiocima: šta su prevodili i na šta se odnosi komentar?

prevodioci: To je jedna omaška koja se odnosi na poslednju rećenicu gospodina DobriĀanina. Duga rećenica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovde kaže, prevodioci su zabeležili da je sa velike distance ... Se specificira 200 metara i čak 250 metara. Da se to smatra velikom distancom.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, kako bi sve bilo jasno, molim vas da ponovite pitanje na koje se odnosi ovaj odgovor, kako bi sve bili potpuno jasno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, evo, pitanje je povezano sa tačkom 9 tabulatora 6, koji ste maločas imali pred sobom, kaže: "U svim slučajevima, makroskopski, na telima nisu zapaženi tragovi barutne eksplozije", u zagradi piše "distanca, osim izražene sumnje na relativnu daljinu kod dve rane". Dakle, to je ono šta je svedok i rekao.

SUDIJA ROBINSON: Profesore, da li možete da iznesete prethodni komentar koji ste već izneli, a tiče se pucanja iz daljine?

SVEDOK DOBRIČANIN: To je velika greška u interpretaciji. Kada govorimo o distanci, znači o udaljenosti usta cevi gde izlazi projektil, do tela, onda govorimo o tri stvari. Govorimo o daljini i o blizini. A blizinu delimo na apsolutnu blizinu, gde su usta cevi naslonjena na telo i relativnu blizinu, gde su usta cevi od tela udaljena na različitoj dužini u zavisnosti, rekao sam i malopre, od vrste municije, vrste oružja i tako dalje. Ta daljina je negde od 50 do 80 santimetara kod relativne blizine, a kod dugih cevi ide preko jedan i po metra. Jedan i po metar, a ne 150 metara, kao što je ovde rečeno. Kad govorimo o daljini, a ovde imamo znake pogibije ljudi ili stradanja ovih sa znaci-ma povreda iz daljine, onda govorimo o udaljenosti usta cevi preko dva metra, a ne preko 200 metara. Dva do dva i po metra od usta cevi, pa nadalje. Može da bude to i do kilometra, dokle dejstvuje određeno oružje, znači dokle mu je domet. I mislim da je tu napravljena greška. Ne znam da li ste me razumeli?

SUDIJA ROBINSON: Da, hvala vam.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste sada izložili kako se stručno deli, kako bih rekao, pucanj iz daljine i pucanj iz blizine.

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Objasnili ste da blizina se smatra negde do dva i po metra, koliko shvatam, a daljina preko tog, do dometa oruŹja. I šta je ocenjeno? Dakle, šta je bio vaŹ zakljuĉak? Da su ova tela, da su ova lica poginula od hitaca iz daljine ili iz blizine?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Ova su tela, ove su osobe poginule od hitaca iz daljine, samo kod dve osobe, Finci kaŹu kod jedne, mi smo naŹli na dve osobe, neke znake, zapravo tragove barutnih ĉestica koje mogu da ukaŹu da su ubijene sa neke relativne blizine od, recimo, 150 santimetara udaljenosti usta cevi od njih.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li ste vi procenjivali neko rastojanje sa koga je, sa koga su doŹli projektili?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Mi to ne moŹemo da utvrdimo, ta rastojanja. To je, znaĉi, do dva i po metra i preko dva i po metra. Dva do dva i po metra, koliko je to moglo ...

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sve preko toga je daljina?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Daljina. I svaka povreda ima iste karakteristike, bilo sa dva metra ili sa 50 metara.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pred poĉetak agresije na Jugoslaviju, ja pretpostavljam da se seĉate izjave ameriĉkog predsednika Klintona (Bill Clinton) koji je rekao da su starci, Źene, deca skupljeni i likvidirani, naterani da kleĉe u blatu i zasuti mecima. Recite, molim vas, da li je ta tvrdnja mogla da bude zasnovana na bilo kojoj ĉinjenici koja je bila poznata?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Meĉu Źrtvama koje smo mi naŹli u Raĉku, bilo je 39 muŹkaraca i jedna Źena. Znaĉi nije bilo viŹe od jedne Źene. Drugo, na telima ovih ljudi nije naĉen ni jedan jedini

trag primene bilo kave druge sile osim dejstava projektila ispaljenih iz oružja. Znači, te dve činjenice o kojima je govoreno na toj konferenciji ili ne znam gde, nisu tačne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ovde se i u ovom paragrafu 66, sad ste vi pomenuli jednu novu činjenicu, kažem "novu" u pogledu vašeg svedočenja ... Ovde u paragrafu 66 kaže: "Grupa od 25 muškaraca pokušala je da se sakrije. Otkrile su ih snage SRJ i Srbije, tukli su ih, a zatim odveli na obližnje brdo gde su ubijeni iz vatrenog oružja". Profesore, da li ste vi maločas rekli da nije ustanovljeno da je bilo koji od ovih 40 pregledanih tela bio tučen?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Ni na jednom jedinom telu koje smo mi obdukovali, a to je 40 tela, nisu nađeni tragovi primene fizičke sile, misli se na mehaničko oruđe bilo koje vrste, osim tragova, o čemu stalno govorim, tragova projektila ispaljenih iz vatrenog oružja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se može, dakle, konstatovati da je pouzdano ustanovljeno kroz vaš stručni rad, da nijedno od poginulog lica nije imalo nikakve povrede nanete u bilo kakvom tučenju? Ovde se govori o 25 ljudi koji su tučeni, a posle toga streljani. Da li bi morali da budu na njima tragovi bilo kakvih udaraca koji su naneti pre nego što su streljani?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Na ovim telima nije bilo nikakvih tragova bilo kakvih ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Sakson, izvolite.

TUŽILAC SAKSON: Časni Sude, ponovo se bavimo tačkom iz optužnice i izgleda da se od svedoka traži njegovo mišljenje o onome šta se desilo žrtvama u Račku, tog dana.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Sakson, mislim da ste sad malo preterali. On je pregledao te osobe i od njega se traži da kaže da li je

bilo bilo kavih tragova udaraca. I mislim da svedok moŃe da odgovori na to pitanje. Odgovorite nam. Recite koji je odgovor na to pitanje?

SVEDOK DOBRIŃANIN: Nije bilo nikavih tragova zaŃivotnih povreda osim tragova povreda vatrenim oruŃjem. Bilo je tragova ogrebotina i oguljotina pri padu tela u toku umiranja ili već u toku te kratkotrajne agonije i bilo je povreda post mortnih od strane glodara, kao Ńto sam već ranije rekao.

OPTUŃENI MILOŃEVIĆ – PITANJE: Professore, na koji naćin je utvrđivan smer iz koga su nanete rane, to jest, smer iz koga je pucano?

SVEDOK DOBRIŃANIN – ODGOVOR: Na osnovu sudsko-medicinskih doktrina, a to je: pronalaŃenje i obeleŃavanje ulazne rane, pronalaŃenje i obeleŃavanje izlazne rane, povezivanje pravca kanala od ulazne prema izlaznoj rani i određivanjem razlićitih parametara koji se odnose na visinu ulazne i izlazne rane, mereći od vrha pete ili od donjeg dela stopala. Nekada neko meri od ramena i od vrata, a mi imamo praksu da merimo od golih stopala s tim Ńto, ako je osoba na sebi imala obuću, dodajemo i visinu tog đona. Prema tome, ovo je u svakom slućaju rađeno. Tela su u tim trenucima sa obeleŃenim pravcima kanala obavezno fotografisana. Ako se desilo da nismo naŃli izlaznu ranu, mi smo obdukcijom pratili kanal rane, do pronalaŃenja projektila u dnu ili na kraju kanala te rane i opet smo, na isti naćin, od ulazne rane do tog dna i pronalaŃenja projektila sondirali i slikali ovaj pravac kanala. U svakom slućaju pronalaŃenja bilo kog projektila, ćak i kod projektila koji su tangencijalno, znaći samo dodirnuli telo i napravili otisak u koŃi, a nekada i u delu potkoŃnog tkiva, mi smo određivali pravce kanala i to smo obavezno fotografisali, ne samo mi nego i svi prisutni i finski tim i tim OEBS posmatraća.

OPTUŃENI MILOŃEVIĆ – PITANJE: Kod tela koja imaju viŃe rana, da li su rane nanete iz istog ili pribliŃno istog smera ili se radilo o pucanju sa razlićitih strana? Ja vam skrećem paŃnju na taćku 6 OpŃteg

zaključka tabulatora 6, gde piše "strelne rane su lokalizovane na različitim delovima i stranama tela i različitim su smerova.

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Kod tela na kojima se nalazilo više povreda, pravci kanala su bili različiti. Bilo je iz svih pravaca povreda, tako da smo mi morali u tom slučaju da uzmemo više sondi i da istovremeno prikažemo pravce kanala, kako bismo dobili jasnu sliku koja bi ostala zabeležena na video traci i na fotoaparatu. Znači, samo kod onih tela koja su imala jednu ranu, što je logično, pravac kanala je bio samo jedan, a kod tela sa višestrukim povredama, nigde nismo našli pravce, samo iz jednog mesta odakle se na njih pucalo. Znači, našli smo pravce kanala iz različitih položaja, različite pravce kanala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, a da li je moguće, samo sad ovo da pretpostavimo da bi cela stvar bila jasnija, jer vi objašnjavate da su te rane bile iz više smerova, a da li je moguće da se usled okretanja lica prilikom pada nakon prvog pogotka, stekne utisak da su nanete iz više različitih smerova, a da je, zapravo, pucano iz istog smera?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: To ne može da se isključi. I dešavalo se da se zarotira telo kada se na njega puca i da se nastavi zadobijanje povreda u drugom delu tela. Ali te povrede ne mogu da imaju različite pravce. Pravac kanala mora da bude na istoj visini, ako se radi o zarotiranom telu. Ako se radi o telu koje pada, teško bi se moglo reći da li je u toku pada na njega pucano, jer taj pravac kanala može opet da bude prema telu vertikalno, da je ta povreda zadobijena u nekom drugom položaju dok se telo nalazilo u stojećem položaju. Znači, ovde se radi o dinamici, a ne o statičkom položaju tela na koje se puca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da budem sasvim precizan sa pitanjem, pa da vidimo kakav je odgovor, da li je u slučaju ovih tela sa više rana iz Račka, stanje u pogledu kanala koji su napravili meci takvo da je moguće da je gađano iz približno istog smera?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: U nekom slučaju da, u većini

slučajeva ne.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, opšti zaključak ...

prevodioci: Samo malo sporije zbog prevodioca, hvala ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, prevodioci traŹe da sporije govorite. Gospodine Miloševiću, samo trenutak jedan, molim vas.

(Pretnesno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. E sad mi recite, profesore, s obzirom da ste objasnili ovo da su rane iz više smerova, kako se kod tih lica sa više rana među poginulima iz Račka, to stanje u pogledu smerova iz kojih je pucano, a koje ste utvrdili prilikom autopsije, uklapa u tvrdnju da su ta lica streljana?

SVEDOK DOBRIŃANIN – ODGOVOR: To se više uklapa u tvrdnju onog drugog smera da su lica nastradala u ratnom sukobu, jer kod streljanja nemamo povrede iz više pravaca, možda horizontalno, ali nemamo odozgo i odozgo put naniŹe i naviše. To je prosto nemoguće i rekonstruisati.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala. Vi ste pomenuli da su na nekim telima nađeni tragovi *post mortem* delovanja i govorili ste šta je i poreklo tih tragova. Mi ovde imamo u tački 5 ovog Opšteg zaključka u tabulatoru 6, gde kaŹete "sve povrede su zaŹivotne osim kod šest gde su nađene i povrede od Źivotinja nastale posle smrti." Kako ste utvrdili da su to povrede od Źivotinja i kako ste utvrdili da su one nastale posle smrti? Da li je to utvrđeno na pouzdan naćin, uobićajen u sudsko-medicinskoj praksi i proceduri?

SVEDOK DOBRIŃANIN – ODGOVOR: S obzirom da su tela poginulih u Račku četiri dana leŹala ili na otvorenom prostoru, a možda i

u toj džamiji, ja ne znam kada su oni tamo prebačeni, ali su sigurno bili duže na otvorenom prostoru, mi smo utvrdili na osnovu izgleda ivica kostiju, znači u to vreme su mogli da deluju glodari sitni ili krupni ili zveri čak, mi smo na osnovu ivica kostiju koje smo prethodno očistili, a te kosti su se uglavnom nalazile na onim mestima gde su bila velika razorenja lobanje, jer zveri i glodari ne napadaju delove tela koji su pokriveni odećom i obućom, naravno. Oni napadaju uglavnom tamo gde su delovi u toku borbi ili bilo čega, u toku normalnog ubistva razoreni tako da njima taj deo unutrašnjih organa ili mozga, tkiva potkožnih i tako dalje, je pristupačan i oni glođu svojim zubima zahvatajući pri tom i ivice kostiju na kojima se nalazi meko tkivo. Mi smo to sa apsolutnom sigurnošću utvrdili. S time su se složili naše kolege iz Finske i naše kolege iz Belorusije. Mi smo to opisali i u našim nalazima, u svakom pojedinačnom nalazu i to je apsolutna istina koja govori o tome da su te post mortalne povrede nanete, zapravo, zubima glodara. I to je to, to je snimljeno, to je dokumentovano, imamo ga na svim slučajevima tela gde se to desilo. Nije to bio veliki broj tela, ne mogu tačno da se setim, ali ta tela kojima je uglavnom bila povređena lobanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je bilo bilo kakvog drugog posmrtnog delovanja na leševe osim ovoga što ste sad rekli da su životinje napravile?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Nije bilo apsolutno nikakvog drugog posmrtnog delovanja na leševima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A na jednom od leševa glava je odvojena od tela. Kako je došlo do toga?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: To se vidi na snimku, na video zapisu i na fotografiji. Međutim, to je telo koje sam ja video u džamiji i ono je obeleženo sa "Ra1". Na tom telu glava je bila razorena, ali na delovima tkiva, poglavinu glave je bila, bili su razoreni delovi kostiju lobanje. Kada smo mi to skidali da bismo odvojili kosti od mekog tkiva, onda smo pretodno fotografisali, našli smo tragove koji

liĉe na tragove glodara, ali to je moralo utvrditi na apsolutno ĉistim kostima. Onda je došlo do toga da smo mi to odvojili od onog drugog dela glave. Na tom delu gde su bile povrede nalazili smo i to je apsolutno sigurno, zaŃivotne povrede Ńto znaĉi da su nanete u toku Ńivota razorenjem glave projektilom ispaljenim iz ruĉnog vatrenog oruŃja. Znajuĉi da je moguĉnost razaranja od strane tih projektila i znajuĉi moguĉnost da je lobanja takva konstrukcija koja moŃe jednim projektilom da bude gotovo potpuno razorena, nije me to mnogo zaĉudilo, ali smo mi apsolutno sugurno dokazali da nije glava odseĉena od tela ni post mortalno ni zaŃivotno, veĉ da se to desilo u toku te borbe.

OPTUŃENI MILOŃEVIĀ – PITANJE: Dobro. Da li je ovo Ńta ste sada rekli u tabulatoru 9, imate to u tabulatoru 9 i na engleskom ... Nadam se da je sasvim ĉitko? potpisali ste vi, profesor doktor MiloŃ Tasiĉ, profesor doktor Vujadin OtaŃeviĉ, profesor doktor DuŃan Dunjiĉ i ekspert iz Belorusije Kuzmiĉov (Kuzmichov) i Levkoviĉ (Levkovich). Ovde se u taĉki 5 u zakljuĉku kaŃe: "Osim delovanja projektila, nađene su veoma obimne post mortalne povrede vrata sa vidljivim tragovima delovanja Ńivotinjskih zuba i post mortalne zagrebotine na oĉuvanoj koŃi. Glava, praktiĉno, nedostaje osim nekoliko izlomljenih delova kosti. Nakon tehniĉke obrade kostiju lobanje i vratne kiĉme, potvrđano je da na prŃljenovima vratne kiĉme postoje tragovi Ńivotinjskih zuba". Dakle, taj jedan sluĉaj ste vrlo precizno, dakle, utvrdili da je nastao delovanjem Ńivotinja. Je li to ono Ńto potvrđuje ovaj dokument u tabulatoru 9?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Da, taĉno je to. Ovde su bile prisutne krupne zveri, ne samo miŃevi i pacovi i one su delove poglavine, mekog tkiva, a i delove kostiju poneli. Mi nismo naŃli sve delove kosti na toj lobanji nego jedan manji deo. Znaĉi da su oni kidali to, poŃto je to bila razorena glava i odnosili. Te tragove smo naŃli na ivicama kostiju i na ivicama mekog tkiva koje je joŃ uvek ostalo oĉuvano.

OPTUŃENI MILOŃEVIĀ: Gospodo, samo da vam skrenem paŃnju da

su tabulatori 8, 9 i 10 već uneti u evidenciju pod P156, tabulator 14.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore Dobričanin, jugoslovenski eksperti su kod svakog leša utvrđivali koja od ozleda je izazvala smrt. Ovde u tabulatoru 10 je sadržano sve ovo što ... Da li se ovde nalaze svi izveštaji, za svakog pojedinog, za svako pojedino pregledano telo?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da. Ovde su izveštaji označeni sa "Ra", od 1 do 40. I to su, znači, sva tela koja smo mi obdukovali. To je 40 tela, sa zaključkom o povredama, o uzroku smrti i svim onim šta je trebalo da potkrepi da se nije delovalo posmrtno ili da se delovalo ... I tako dalje.

SUDIJA BONOMI: Doktore, gde je vaš detaljni *post mortem* izveštaj koji bi bilo koji patolog pripremio kada obavlja *post mortem* pregled, u slučajevima koji uključuju sumnjivi smrtni slučaj?

SVEDOK DOBRIČANIN: Časni sudija Bonomi, svi ostali dokazi, zapravo, sva dokumenta ostala su sa skicama na Institutu za sudsku medicinu sa koga sam polovinom juna meseca sa oružjem proteran zajedno sa mojim saradnicima. Mi smo uspeli da izađemo kroz mrtvačnicu gde nas niko nije očekivao i poneli smo sa sobom samo ono šta smo na sebi imali. Tako da su ta dokumenta tamo ostala. Ja nemam dostup više ničemu šta je tamo ostalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vezi sa ovim odgovorom, gospodo, ja želim da vam još jednom skrenem pažnju, s obzirom na vašu primedbu u vezi sa dokaznim predmetima, da ja veoma teško dolazim do dokumenata i da vam još jednom ponovim da meni nije dostupna ni jedna arhiva. Na to sam vam ukazao više puta. Tako da, što se tiče resursa se moja pozicija uopšte ne može uporediti sa pozicijom koju ima gospodin Najs i njegovi saradnici. Profesore ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Sakson, izvolite.

TUŹILAC SAKSON: Samo jedan komentar. OptuŹeni uvek moŹe da podnese zahtev da ima pristup naŹoj arhivi u skladu sa Pravilom 54bis, a pravo pitanje je da li je on podneo takav zahtev i kakav je odgovor dobio.

SUDIJA ROBINSON: Taĉno tako. Gospodine MiloŹeviĉu, kao Źto znate, Pravilo 54bis vam stavlja na raspolaganje taj materijal.

OPTUŹENI MILOŹEVIĀ: Hvala vam, gospodine Robinson. Kada kaŹem arhivama, nisam mislio na arhivu gospodina Najsa veĉ sam mislio na arhive u Jugoslaviji.

SUDIJA ROBINSON: Da, pa to jeste svrha Pravila 54bis. To jeste svrha Pravila 54bis. To vama daje moguĉnost da podnesete zahtev da zahtevate informacije od drŹava. To se nalazi u pravilu, a to ukljuĉuje i vaŹu drŹavu.

OPTUŹENI MILOŹEVIĀ: Gospodine Robinson, moji saradnici su podnosili nekoliko zahteva na koje ĉak ni odgovore nisu dobili, a kamoli dokumenta.

SUDIJA ROBINSON: Ako su podneli zahtev drŹavi, a nisu dobili odgovor, onda u skladu sa Pravilom 54bis treba da traŹe od Pretresnog veĉa da zahteva od drŹava da dostave tu dokumentaciju. To je standardni postupak.

SUDIJA BONOMI: To je vrlo vaŹno. Da li ste vi traŹili dokumenta koja je ovaj svedok mogao da donese ovde da bi detaljno pokazao kakav je pregled obavljen u vezi sa svakim telom?

OPTUŹENI MILOŹEVIĀ: Gospodine Bonomi, ja ne mogu sada da vam preciziram, ali moji saradnici su traŹili sva dokumenta kojima

raspoložu nadležna ministarstva i državni organi u Beogradu.

SUDIJA BONOMI: Ako to urade, onda neće ništa da dobiju. Oni moraju da traže relevantna dokumenta kada se identifikuje pitanje kojim ćete da se bavite. Vi imate na raspolaganju mehanizme da može da se dođe do materijala u okviru izvođenja vaših dokaza i kao što je Žalbeno veće reklo, vi se nalazite na vozačkom mestu. Vi ste taj koji upravlja izvođenjem dokaza.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, gospodine Bonomi. Gospodo, ja predlažem da radi ekonomije vremena ne pregledamo svih ovih 40 izveštaja, već da ih, da ovaj tabulator 10 zbirno prihvatite u dokazne predmete. Ako vi smatrate da je potrebno, mi možemo preći preko svih 40 predmeta.

SUDIJA ROBINSON: Da, možemo takve da ih prihvatimo. Nema potrebe da prolazite kroz sve njih, osim ako ne želite da ukažete ne nešto konkretno u vezi s njima.

ADVOKAT KEJ: Da li možemo da uvrstimo tabulatore 4,5,6 i 7 u zapisnik?

SUDIJA ROBINSON: Da, to se, takođe, uvodi u spis.

TUŽILAC SAKSON: Tužilaštvo bi želelo da se tokom unakrsnog ispitivanja raspravlja o tabulatoru 5 tako da bi odluka o prihvatljivosti tabulatora 5 mogla, zasada, da se odloži.

SUDIJA KVON: Svedoku su predočene samo fotografije u vezi sa tabulatorom 5, je li tako?

TUŽILAC SAKSON: Ja ne želim sada da govorim u ime optuženog ili Odbrane na koji način oni žele da Pretresno veće razmatra tabulator 5. Mislim da su pomenute samo fotografije, mislim da je

pomenuto samo ime Vilijama Vokera?

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Onda ćemo da zadržimo pravo da kasnije razmotrimo prihvatljivost tabulatora 5, dok se ne završi unakrsno ispitivanje.

SUDIJA KVON: A kada je reć o detaljnom pregledu fotografija, zar mi nemamo te fotografije u registratoru o Raćku? U dokazu 156, mi imamo tabulatore 8, 10 i 14, ali šta je sa fotografijama?

TUŃILAC SAKSON: Ja sam prepoznao dve fotografije, ali ne Ńelim da govorim sada unapred o ostatku materijala u tabulatoru 5.

SUDIJA KVON: Sećam se da ih ima mnogo.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine MiloŃeviću, izvolite, nastavite.

OPTUŃENI MILOŃEVIĆ – PITANJE: Profesore, vi ste svedočili, a ustanovili smo i kroz dokumenta da su vaŃi, beloruski i finski nalazi bili potpuno istovetni i to potvrđuju i ovi članci finskih patologa. Je li tako?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŃENI MILOŃEVIĆ – PITANJE: Takođe ste konstatovali da kad ste napravili izveŃtaje, da finski patolozi nisu izveŃtaje potpisali. Je li to taćno?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Taćno je.

OPTUŃENI MILOŃEVIĆ – PITANJE: Da li proizilazi da nije bilo ni jednog razloga, poŃto, kao Ńto se vidi, ne postoje razlike u vaŃim nalazima, da ne budu potpisani ti izveŃtaji?

TUŃILAC SAKSON: Āasni Sude, ja sam uloŃio ovaj prigovor joŃ tokom prve sednice kada je svedok rekao "ne znam zaŃto nisu potpisali"

SUDIJA ROBINSON: Slažem se. Pretresno veće se time već bavilo. Pređite na neko drugo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Robinson, ja ovde samo želim da se ustanovi da su ... Upravo je tu vreme bilo ključni faktor dok su vršene manipulacije oko događaja u Račku, da su oni sprečeni da potpišu nešto s čim su imali punu saglasnost.

SUDIJA ROBINSON: Već smo se time bavili. Pređite na neko drugo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Da li sam dobro razumeo, tabulator 10 je zbirno prihvaćen, je li tako?

SUDIJA ROBINSON: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imajući u vidu, imajući u vidu sve šta se tu sadrži, u svim ili gotovo u svim slučajevima, smrt je nastupla od povreda gornjih delova tela, glave ili grudnog koša. Da li možete da prokomentarišete tu činjenicu da su svi ovi poginuli pogođeni u gornje delove tela, glavu, grudni koš?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: S obzirom da sam prošao teritoriju Račka za koju nam je predloženo da se odigrao ovaj sukob, može da vrlo dobro korespondira položaj tela u tim rovovima, sa nalazom rana na telima u toku obdukcije, jer se u tom slučaju donji delovi tela, pa i deo trbuha, noge posebno, bili zaštićeni jer su se nalazili u rovovima. Ovo nije sudsko-medicinski zaključak, ovo je moje viđenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada recite kako se činjenica da su ovi koji su poginuli, pogođeni u gornje delove tela i kao broj pogodaka i smer, znači, o svemu ste tome konstatovali, distanca i tako dalje, uklapaju u tvrdnju iz paragrafa 66 gde se kaže: "Snage SRJ i Srbije po celom selu pucali na meštane koji su pokušavali da pobegnu pred snagama SRJ i Srbije". I ovo dalje, već smo prešli, oko

toga kako su bili uhvaćeni, tućeni i tako dalje. Dakle, kako se sve to sad kad saberete i kako su pogođeni i gde su pogođeni, iz kojih smerova i iz distance, uklapa u to da su snage po celom selu pucale na meštane, da su pokušale ...

TUŃILAC SAKSON: Ćasni Sude ...

SUDIJA ROBINSON: Dozvoliću ovo pitanje. To je jako dugo i sloŃeno pitanje. Na osnovu Ćega ukaŃete prigovor?

TUŃILAC SAKSON: Zato Ńto se traŃi njegovo miŃljenje kao sudskog veŃtaka.

SUDIJA BONOMI: Takođe mi se Ćini zaprepaŃujućim da se od njega traŃi da prosudi o neĀemu o Āemu bismo mi trebali da prosudimo.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine MiloŃeviću, nailazite na probleme kada Āitate optuŃnicu na taj naĀin. Vi sve to proĀitate i onda postavite pitanje na osnovu svega onoga Ńta ste proĀitali. Mislim da bi bilo mnogo prihvatljivije kada biste identifikovali konkretno podruĀje i postavili svedoku konkretno pitanje, koje je, naravno, u rasponu njegovih saznanja.

OPTUŃENI MILOŃEVIĆ: Gospodine Robinson, ja se nadam da je pitanje bilo konkretno, samo sam utvrdio pretpostavke ...

SUDIJA ROBINSON: Nije, nije. To je bilo vrlo dugo i sloŃeno pitanje.

OPTUŃENI MILOŃEVIĆ – PITANJE: Profesore, u svom svedoĀenju do sada konstatovali ste "pogođeni u gornje delove tela", govorili o broju pogodaka i koji su bili, zapravo, razliĀitih smerova, distanci, znaĀi svim tim elementima. E sad, imajući u vidu te elemente, da li

to korespondira sa onim šta piše u tački ovoj, 66: "Snage SRJ i Srbije, pucale na meštane koji su pokušavali da pobegnu". Da li, da li to, da li su vaši nalazi na neki način takvi da mogu da potvrde ili ospore ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, to je konačno pitanje o kom ćemo mi morati da donesemo odluku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro.

SUDIJA ROBINSON: Vi ste već izvukli od njega dokaze po tim pitanjima i to je dovoljno. A mi ćemo da donesemo presudu o tome koja će, možda, odgovarati vašoj proceni te situacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, da li ste vršili utvrđivanje tragova baruta ili utvrđivanje eventualnih tragova baruta na rukama ubijenih lica na kojima ste vršili obdukciju?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da, to je radila kriminalistička tehnika na Institutu za sudsku medicinu u našoj laboratoriji i oni su sa svih tela, sa ruku sa svih tela, sa šaka zapravo, uzeli otiske onoga što se tu nalazilo pomoću lepljive, samolepljive folije na kojoj su bile ucrtane šeme prstiju, dlanova, svih prstiju zajedno. To je specijalna folija koja se koristi isključivo za ove potrebe. Oni su pronašli pozitivnu reakciju na nitrite u 37 slučajeva i to pozitivna reakcija je bila na onim mestima koji su odgovarali nadlanoj strani šake, nadlanoj strani palca i dva prsta, kažiprsta i srednjeg prsta. Kod nekih su našli tragove čestica u veoma malim količinama i na samim dlanovima. Ovakva analiza je dozvolila da se da jedan zaključak da su, verovatno, ti ljudi imali u rukama vatreno oružje iz koga su pucali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, profesore ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, sada ćemo da napravimo pauzu. Već je prošlo i vreme za pauzu. Napravićemo pauzu od 20 minuta.

TUŹILAC NAJS: Ćasni Sude, samo da bih vas obavestio u vezi sa vaŹim ranijim zahtevom. Postoje dokazi u vezi sa pomeranjem tela, dokaz 208, a to je izjava Bećirija (Beqiri) po pravilu 92bis. Na strani 5 se bavi pomeranjem tela koja su ostavljena u kući tog svedoka tokom noći. To su tri tela gde on kaŹe: "Ujutro 17. smo preneli tela u dŹamiju u selu. 24 tela osoba koji su poginuli u masakru na BeguŹ brdu već su bili tamo i oni su doneti u dŹamiju u noći 16. januara 1999. godine". OptuŹeni ga je unakrsno ispitivao u vezi s tim i osvetlio je tok događaja tako Źto je objasnio da su verifikatori doŹli 16., a uveće su seljani odneli tela u dŹamiju da bi ih shranili. Dakle, to su dokazi u vezi sa tim konkretnim telima, jer su te osobe same pomerile ta tela 17.

SUDIJA ROBINSON: To se odnosi na 24 leŹa.

TUŹILAC NAJS: On je govorio o tri tela koja su bila u njegovoj kući preko noći, a onda je ispriĉao o pomeranju ostalih tela, uveće, 16.

SUDIJA ROBINSON: Da li je to deo dokaza TuŹilaŹtva u vezi sa prebacivanjem tela u mrtvaĉnicu?

TUŹILAC NAJS: Pa, to nije jedini dokaz. To nije osporavano iako je optuŹeni u jednoj fazi postavljao pitanja, sugeriŹući da su tela done-ta sa drugih mesta kako bi bila ostavljena u Raĉku. Mogu li pre pauze da postavim pitanje u vezi sa jednim drugim problemom? Helena Ranta je bila u sudnici kao svedok Pretresnog veća i od tada smo mi nju kontaktirali jer su nam bila potrebna neka pojaŹnjenja, kao Źto se sećate i poŹto je reĉ o elementima svedoĉenja sudskog veŹtaka, imamo nameru da je ponovo kontaktiramo ukoliko nema nekih prigovora na to.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: To bi bilo u redu i trebalo bi da kaŹem da u

svetlu prigovora koje je pokrenuo gospodin Sakson na ovo svedočenje, ukoliko Tužilaštvo smatra da je na bilo koji način njemu nanesena šteta, može razmotriti mogućnost da podnese odgovarajući zahtev.

TUŽILAC NAJS: Pa svakako, ali mi ćemo da preduzmemo sve korake da bismo izbegli podnošenje takvog zahteva, mada ja mogu da predvidim da ćemo mi, možda, zatražiti odlaganje unakrsnog ispitivanja ovog svedoka za sredu ili četvrtak sledeće nedelje, zavisi kakvu vrstu pomoći budemo u mogućnosti da dobijemo.

SUDIJA ROBINSON: U redu, sada ćemo da napravimo pauzu.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, pre nego što nastavite, želim da vam kažem našu odluku u vezi sa pitanjem koje ste postavili na početku. Mi ćemo da imamo Statusnu konferenciju iduće nedelje u četvrtak, u 8.00. Ako to ne završimo do 9.00, onda ćemo da nastavimo naredne nedelje, a naknadno ćemo da odredimo vreme za to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, gospodine Robinson. Pre nego što nastavim, gospodine Robinson, želim da ukažem na jednu grešku u transkriptu. To je Live-Note, strana 7, red 22, 9.24. Ovde piše: "Pitanje: U redu, to znači da je Ministarstvo pravde iz Beograda intervenisalo da vi treba da počnete s tim i vi ste naveli profesionalne razloge zašto nije trebalo da bude odlaganja". To je greška jer ovde treba da stoji "Ministarstvo pravde iz Beograda je intervenisalo da to treba da odložite. A vi ste naveli profesionalne razloge zašto ne treba da bude odlaganja". Dakle, umesto ...

SUDIJA ROBINSON: Da, hvala, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore Dobričanin, pre nego

što smo otišli na pauzu, nakon pitanja koje se ticalo ovih tragova baruta, skrećem vam pažnju na tačku 3 tabulatora 6, u kojoj piše ... A postaviću vam još nekoliko pitanja u vezi sa ovim ... Tačka 3 tabulatora 6, stoji: "Pred početak obdukcionog rada od svakog leša je kriminalistička služba istražnih organa Priština uzela otiske šake na folijama i otiske prstiju u prisustvu verifikatora OEBS-a i eksperata iz Belorusije." E sada mi recite, molim vas, koji ste metod koristili i kako se taj metod zove?

SVEDOK DOBRIŃANIN – ODGOVOR: Koristili smo metod koji se zove mislim, nepravilno, parafinski test za ispitivanje rezidua barutne eksplozije pri čemu se traže ostaci nitrata koji se inače nalaze u barutu. A i u drugim supstancama. On se zove "parafin test" zbog toga što se koristio parafin koji se topio i u njega se uranjala gaza da bi se na taj način skinule čestice sa ruku, pravila se jedna vrsta parafinske rukavice. Mi ovo nismo radili, ne ja nego kriminalistička tehnika nije radila sa parafinom, već je radila sa samolepljivim folijama. Ja sam objasnio da su to folije koje imaju šemu na sebi, gde je tačno moglo da se, posle toga, utvrdi distribucija tragova nitrata. To je jedna metoda koja se široko koristi ne samo kod nas još uvek, nego i svuda u svetu, gde ne postoji visoka i sofisticirana tehnologija kojom bi se, eventualno, mogao da utvrdi na neki drugi način i tačnije poreklo tih čestica.

OPTUŃENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, profesore. A recite da li se taj metod parafinske rukavice kod nas redovno koristi?

SVEDOK DOBRIŃANIN – ODGOVOR: Apsolutno i u svakom slučaju. Mi druge metode, zasada, ne radimo.

OPTUŃENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I sa kakvom se pouzdanošću i koja jedinjenja, utvrđuju ovim metodom?

SVEDOK DOBRIŃANIN – ODGOVOR: Ovim metodom se uzvrđuje prisustvo nitrata koji su sastavni delovi baruta. Međutim, pozitivnu rekaciju mogu da daju i neke druge supstance.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kod koliko je tela u Račku utvrđen pozitivan rezultat ovog testa na osnovu koga se, po ovome šta govorite moglo da zaključi da su ta lica pucala iz vatrenog oružja?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Kod 37 od ukupno 40 tela pronađeni su tragovi nitrata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na kojim delovima je utvrđeno postojanje tih tragova?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Uglavnom na onim delovima na kojima se i očekuje da budu nađeni kod ljudi koji su upotrebljavali oružje, a to su nadlani delovi ruke, ovi delovi između kažiprsta i palca, to, opet, nadlani delovi, eventualno na drugom prstu ruke. Uglavnom, ne uglavnom nego kod svih je nađena distribucija nadlanih barutnih čestica na ovom mestu, a nađeni su i neki delići, upravo na samim šakama nađeno je u jednom manjem broju slučajeva po neka čestica koja je govorila o prisustvu nitrata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad kažete "kod svih", to mislite na ovih 37?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Na ovih 37.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je u slučaju pozitivnog nalaza, dakle, ako se utvrdi to prisustvo, takav nalaz siguran?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Dokazivanje prisustva nitrata pomoću difenilamina koji je osnovna supstanca u ovoj metodi, ne mora da znači da ti nitrati potiču isključivo od baruta. Nitrata ima i u drugim supstancama, pre svega u veštačkom đubrivu. Mogu nitrati da potiču iz duvana, a nekada nitrati mogu da potiču od ljudske mokraće, ako se nađu tragovi te mokraće na rukama, tako da je ovo metoda koja upućuje da je moguće da je na osobi nađen nitrat koji potiče iz barutne ekspozicije, ali ne mora da znači da je to apsolutno tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste univerzitetski profesor. Sigurno pratite i domaću i stranu literaturu iz oblasti kojom se

bavite. Őta kaŹu nauĉnici o metodu parafinske rukavice? Da li imate neke primere?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: PoŐto se radilo u mnogim diskusijama o tome da li je parafinska rukavica ili parafin-test, zapravo, metod koji moŹe da se koristi u istraŹivanju osoba koje su sumnjive da su upotrebile neko oruŹje, vatreno oruŹje, naŐao sam u jednom ĉasopisu *ĉEvidence technology magazineĉ* (Źurnal o tehnologiji pronalaŹenja dokaza) od aprila meseca 2004. godine, prikaz jednog metoda koji oni nazivaju veoma dobrim metodom i koji se zove ISID, to je "instant shooting method of identification" (jedinstveni metod identifikacije pucanja), misli se na barutne ĉestice u kome se opisuje da je osnovna supstanca sa kojom se ide na istraŹivanje difenilamin, znaĉi ista supstanca koja se koristi kod parafinskog testa koga oni nazivaju parafinski test, iako ga ja ne bih tako nazvao. ObrazlaŹu time da je test pomoću SEM metode *ĉScanning Electron Microscopyĉ* (skeniranje elektronskim mikroskopom), test koji traŹi mnogo viŐe vremena da bi se uradila taĉna analiza, zatim SEM test nije test na nitrata, veĉ test na metalne ĉestice koje se javljaju kod opaljenja iz vatrenog oruŹja, Őto znaĉi da nema nikakve veze o onome o ĉemu se govori u testu ISID. KaŹu da je to test izuzetno dobar za rad na terenu i zato ga i nazivaju terenskim testom, da je jako jeftin i da mu se moŹe pokloniti izvesna paŹnja pa daju podatke da je u 80 posto do 90 posto sluĉajeva upoređivani i u tolikim procentima je korespondirao sa nalazima pomoću drugih metoda koje traŹe veoma sofisticiranu tehniku. Oni preporuĉuju ovaj test kao dobar test za rad svih forenzika na terenu i ja mislim da je to dobar znak da test sa difenilaminom koji se inaĉe koristi u sudskoj medicini i kriminalistiĉkoj policiji i dalje, joŐ uvek odrŹiv test koji moŹe puno da nam pokaŹe. Pre svega, joŐ ĉu vam dodati to da se i jedna i druga metoda iskljuĉivo oslanjaju na nalaz nitrata, znaĉi sa difenilaminom, bez obzira Őto oni tamo koriste neki drugi dodatak difenilaminu koji biva reduciran, oksidiran pod uticajem nitrata, svodi se na potpuno istu metodu. Hoću samo da dodam i to da sam kao sluŹbenik kriminalistiĉke tehnika Pokrajinskog SUP-a u PriŐtini, negde 1987. godine ili 1988. godine, 1989. godine, ne mogu taĉno da se setim, bilo je puno tih događ-

ja, bio na seminaru koji je u Sen Kluu (Sainte Clues) kod Pariza (Paris) organizovao INTERPOL i na tom seminaru smo razgovarali o svim problemima kriminalističke tehnike i problemima eksploziva, problemima nitrata, nikada nisu rekli da je ovaj metod sa difenilaminom izbačen iz upotrebe. Tada mi nismo ni znali da će nekada, posle 20 godina da se nađe metoda koja će preko metalnih čestica da bude sigurna metoda utvrđivanja distance opaljenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, profesore, hvala vam. A recite mi, molim vas, vi ste pomenuli sad ovaj članak. Da li je to ovaj članak koji se nalazi u tabulatoru 16, piše ...

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Jeste, da, to je taj članak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li ste vi u svojoj praksi sudsko-medicinskog stručnjaka imali prilike da se često srećete sa upotrebom ovog testa parafinske rukavice?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da, dok sam bio u kriminalističkoj tehnici Pokrajinskog SUP-a, ja sam i lično radio te testove, vršio sam i eksperimente, ali radili smo i za potrebe sudova, a kasnije na Institutu za sudsku medicinu radili smo testove sa difenilaminom oko ulaznih rana, naročito oko rasepa na odeći, da bismo odredili ne samo distancu već i ulaznu od izlazne rane, da razlučimo, to nam je jedan izuzetno dobar pokazatelj. Mogu vam reći da je, imali smo probleme kad je test negativan. On je mogao da bude negativan iz dva razloga: prvo što zaista ta osoba nije koristila vatreno oružje i drugo ili što je posle tog dobro oprala ruke ili što se nisu nataložile barutne čestice, a i to se kod nekih oružja dešava, pre svega kod revolvera.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: A pozitivni, pozitivni test me nikada u karijeri nije prevario i uvek je korespondirao sa onim šta se kasnije pronašlo u toku istrage, tako da nismo imali nikakve probleme, što ste toga tiče.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To znači ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, samo jedan trenutak. Postavio bih svedoku jedno pitanje. U tabulatoru 16, to je dokument koji sadrži informacije o ovom novom testu ISID-1 i tu stoji da postoji dvostruka korist od toga, budući da imamo odmah instant rezultate na terenu, a, osim toga, da, takođe, postoji i pouzdanost SEM testa. E sada, interesuje me prvo o kakvom se testu radi, a takođe me zanima da li to odgovara testu koji se koristi u Jugoslaviji, dakle, parafinskoj rukavici ili se radi o savršenijem testu od parafinskog testa?

SVEDOK DOBRIŃANIN: Časni sudija Robinson, SEM je test skener elektronik mikroskopije. Znači to je test koji zahteva skenirajući elektronski mikroskop kojim se dokazuje prisustvo metalnih čestica, antimona (Sb), olova (Pb) i tako dalje, barijuma (Ba) koji se nalaze u barutu i nalaze se u samim projektilima. To je ono kad se projektil, kad prođe iz cevi on sa sobom nosi metalne čestice i na osnovu toga se ovom metodom utvrđuje udaljenost ili distanca ispaljenja. Međutim, test o kome se ovde govori ISID je test na barutne, upravo na nitrata i on koristi u sebi difenilamin, koji se koristi i na testu parafinskom, koji smo mi koristili u Prištini. Znači, to je potpuno isti test samo sa nekim izmenama. Mi koristimo sumpornu kislinu koja će rastvoriti difenilamin, oni koriste drugu kiselinu, a sve se svodi opet na dokazivanje nitrata iz baruta. I kod njih se javljaju nedoumice i greške ako se, recimo, nađe zagađenje ovim veštačkim đubrivom i tako dalje, tako da su to potpuno isti testovi. Apsolutno isti test koji govori da na nekom mestu, na delu tela, postoje tragovi nitrata. A pošto su nitrati delovi baruta onda se postavlja pitanje da li je to zaista barut ili je neka druga supstanca.

SUDIJA ROBINSON: Istorijski gledano, parafinski test je prethodnik SEM testa, a SEM testa prethodi ISID testu.

SVEDOK DOBRIŃANIN: Istorijski gledano, parafinski test je od 1933. godine počeo da se upotrebljava. To je Gonzales (Gonzales), negde u Meksiko Sitiju (Mexico City), to je bio istražitelj u policiju Meksiko

Sitija, upotrebio prvi put taj test. Posle toga je taj test, navodno, mi svi znamo da on nije specifičan i selektivan, ali ga koristimo zato što nam ukazuje na mogućnost da je čovek sa koga, na kome je vršeno testiranje, koristio oružje, vatreno oružje. Posle toga dolazi metoda SEM, to je metoda od pre nekoliko godina koja traži visoku tehnologiju i veoma skupu opremu da bi sa njome moglo da se radi. Kod nas su eksperimentalno, u tom smislu, radile moje kolege sa Insituta za sudsku medicinu u Nišu, ali i tamo i nigde kod nas u okruženju, u drugim zemljama sveta se ne ide odmah na SEM metodu, nego se ide na metode koje mogu da naprave neku selekciju. Znači, ova treća metoda ISID koja je prošle godine obnarodovana u ovom časopisu je potpuno ista metoda sa difenilaminom koji deluje na nitrate i dobija se plavičasta boja. Nema nikave razlike suštinske između nje, razlika je jedino što je to spremljen kit da može da se na terenu radi, a mi to radimo odmah ili neposredno pre početka analize pripremajući rastvor difenilamina u sumpornoj kiselini.

SUDIJA BONOMI: Samo da jedna stvar bude jasna, vi niste koristili ovaj test ISID?

SVEDOK DOBRIČANIN: To je prošle godine objavljeno, nisam nikada.

SUDIJA BONOMI: U redu. Da li sam u pravu kada kažem da je ovaj tekst, u stvari, napisao glavni izvršni šef same kompanije koja, u stvari, propagira ovu opremu?

SVEDOK DOBRIČANIN: Časni sudija Bonomi, moguće je da ste u pravu jer se ovde spominje cena jednog i drugog testa i verovatno je da je u pitanju pokušaj da se taj test proda nekome zbog male cene, jer govori se da je SEM metoda, to je istina jako skupa metoda. Za policajce u suštini treba primenito ovakve testove i to jeftino i brzo.

SUDIJA BONOMI: Hvala vam.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore, vi ste rekli da poreklo nitrata koje ukazuje da je osoba pucala iz vatrenog oruŹja moŹe da bude i od veštaĉkog đubriva. Da li je moguće da 15. januara lica na rukama imaju tragove od poljoprivrednog đubriva?

SVEDOK DOBRIĀNIN – ODGOVOR: Ja sam ubeđen da svi ljudi koji ovo ĉuju znaju da se u januaru ne izvode nikakvi poljoprivredni radovi i da se veštaĉko đubrivo u to vreme ne koristi.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Maloĉas ste rekli da su u svim sluĉajevima koje vi znate u praksi, kad ste utvrdili pozitivan test parafinske rukavice, kasnije to potvrdilo u ostalim istraŹnim radnjama da je reĉ bila o osobi koja je pucala iz vatrenog oruŹja.

SVEDOK DOBRIĀNIN – ODGOVOR: Da, naroĉito i uvek kada smo našli poznatu distribuciju barutnih ĉestica.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad kaŹete "poznatu distribuciju barutnih ĉestica" mislite na karakteristiĉne delove Źake na kojoj je to pronađeno?

SVEDOK DOBRIĀNIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to u svim ovim sluĉajevima bilo na tim karakteristiĉnim delovima Źake?

SVEDOK DOBRIĀNIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala vam. Sada mi recite, da li se sprovođenjem postupka parafinske rukavice skidaju tragovi nitrata sa dela tela na kome je rađena parafinska rukavica? Odnosno da li se nakon parafinske rukavice ponovo mogu naći na tim istim delovima nekom drugom metodom, ti tragovi?

SVEDOK DOBRIĀNIN – ODGOVOR: Veoma ĉesto ostane joŹ po koja barutna ĉestica i pored toga Źto se one skinu, uglavnom, preteŹno u prvom aktu, ali svakako da se ne nalepe sve odjednom, jer nije isti pritisak na ruci kod delovanja samolepljive folije tako da je moguće da se nađu posle toga tragovi nitrata. Molim vas, ne u istoj koliĉini, ne u istoj meri.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To znači mala je vjerovatnoća da kad se već skine, da se nešto može naći?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Vjerovatnoća je mala, ali ponekad je moguće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li ste, s obzirom na svoju profesiju imali prilike da pratite svjedočenje gospođe Helene Rante ovde u Hagu (The Hague)?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato da je prilikom tog svjedočenja gospođa Ranta osporila vrednost parafinskog testa u vezi, kako se to zove, defimitamin?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Difenilamin.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da.

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Poznato mi je. I zato sam malopre šire izložio i moj odlazak u INTERPOL i sve one priče o kojima sam malopre rekao. Ako je potrebno ja bih još mogao, možda, nešto da dodam?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Professore, Helena Ranta se izjasnila tako što je osporila vrednost ovog testa. Vaše stručno mišljenje je suprotno. Da li sam vas dobro razumeo?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da. Helena Ranta je osporila vrednost testa navodno pozivajući se na preporuku INTERPOLA iz 1968. godine. Preporuku, pazite. Da ovaj test treba prihvatiti sa oprezom da ga treba zamenjivati sigurnijim testovima. Sigurni test do sada, u odnosu na nitrata, nije pronađen i ostaje uvek neka mogućnost da taj test ne bude apsolutno tačan i da se ne odnosi isključivo na nesagorele barutne čestice. Prema tome, svako radi onako kako mu nalaže iskustvo, kako mu nalaže tehnologija kojom raspolaže i ja verujem da mi u našoj zemlji nemamo ove mogućnosti, ni u okruženju niti u bivšim jugoslovenskim republikama. Znam

da se radi, pratim INTERPOL, u mnogim zemljama, ĉak i u Americi sa testom sa difenilaminom, takozvanim parafin testom, tako da ovu preporuku prihvatio bi samo onaj ko ima visoku tehnologiju u nekom centru gde bi mogao da se bavi iskljuĉivo SEM metodom i ostalim metodama.

OPTUŹENI MILOŖEVIĆ – PITANJE: Da li se ovaj test parafinske rukavice, vi ste objasnili da se on upotrebljava kod nas redovno i da je to uobiĉajeni test, da li vam je poznato da li se upotrebljava u mnogo zemalja u svetu ili samo u nekim?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Rekao sam malopre da se upotrebljava u velikom broju zemalja u svetu, ĉak i u Sjedinjenim drŹavama koja je na vrhuncu ekonomske moći, ne koriste u svakom sluĉaju elektronsku mikroskopiju, niti koriste druge metode, radi selekcije koriste tehniku sa difenilaminom. Evo vam dokaza i ova nova tehnoloŹka naprava.

OPTUŹENI MILOŖEVIĆ – PITANJE: Dobro. Sve u svemu, vaŹe je iskustvo ...

SUDIJA ROBINSON: Molim jedno pojaŹnjenje. Vi kaŹete da se koristi u Sjedinjenim Ameriĉkim DrŹavama (United States of America), gde se ne koristi SEM, već koriste neki drugi test, ali to nedostaje u transkriptu i onda se spominje difenilamin. Recite nam da li se u Sjedinjenim Ameriĉkim DrŹavama koristi i parafinski test u vezi sa difenilaminom, ili se radi o istom?

SVEDOK DOBRIĀANIN: Radi se o sledećoj situaciji ...

SUDIJA ROBINSON: Ako moŹete samo to da mi pojasnite.

SVEDOK DOBRIĀANIN: Radi se o radu na terenu. Na terenu kada je potrebno da se neŹto brzo razjasni i da se poĹe na istragu Źireg obima, rade se brze metode koje daju mogućnost da se donese neki zakljuĉak, koji ne mora da bude apsolutno taĉan. Tek posle toga, u

sledećem radu, ide se na te sofisticirane metode koje rade oni koji to imaju. Oni u zemljama koje to nemaju, rade i dalje na ovaj način na koji mi radimo. Morate da razumete da smo mi siromašna zemlja i da mi nemamo nikave druge mogućnosti, da mi bilo šta uradimo osim ove metode, a takvih zemalja u svetu ima veoma mnogo.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore Dobričanin, da li je Helena Ranta održala konferenciju za štampu povodom događaja u Račku?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad je to bilo?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: To je bilo 17. marta 1999. godine u 13.00 ili možda sat ranije, nisam siguran.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste vi prisustvovali toj konferenciji?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Od nas niko nije prisustvovao, nama je bio zabranjen pristup konferenciji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi niste prisustvovali zato što vam je bio zabranjen pristup konferenciji, ne iz nekog drugog razloga?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Samo iz tog razloga. Bilo nam je zabranjeno prisustvo konferenciji za štampu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li su vam dati razlozi zašto vam je zabranjeno prisustvo na konferenciji?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Nisu nam dati razlozi. Ovde piše da je i na sam izveštaj embargo, 17. marta 1999. godine u 13.00.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Taj izveštaj je ona prezentirala 17. marta 1999. godine u 13.00, to je u tabulatoru 11. Inaĉe taj tabulator 11 je dokazni predmet C1, to je vaŝ *ĉCourtĉ* (Sud), tabulator 3.

SUDIJA KVON: To je aneks izjave svedokinje, doktorke Rante. Ja imam kod sebe englesku verziju.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A profesore Dobriĉanin, vi imate srpsku verziju ovog izveštaja forenziĉkog struĉnog tima Evropske unije o događajima u Raĉku, to je u tabulatoru 11.

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Imam, da.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li moŝete da komentariŝete ovaj izveštaj struĉnog tima Evropske unije o događajima u Raĉku?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Da.

OPTUŹENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Budite ljubazni, molim vas.

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Sam naziv izveštaja, to je "Izveštaj forenziĉkog struĉnog tima Evropske unije o događaju u Raĉku" da bi se u prvom pasuŝu reklo: "Navedeni komentari predstavljaju liĉno miŝljenje autora izveštaja i ne smeju se tumaĉiti ni na koji naĉin koji bi znaĉio da se radi o sluŝbenom izveštaju u ime odeljenja sudske medicine Univerziteta u Helsinkiju ili struĉnog tima Evropske unije". Prema tome, ovo mora da se shvati kao liĉno miŝljenje gospođe Helene Ranta jer je i ona sama to navela. Ceo izveštaj vrvii od poluistina ...

SUDIJA KVON: Dokument je na grafoskopu. Molim da se pronađe relevantni paragraf.

SUDIJA ROBINSON: Da li prevodioci mogu sada da vide tekst? Mogu. U redu. Nastavite. Budući da se od vas traŝi komentar, to je veoma uopŝteno. Gospodine Miloŝeviću, bilo bi bolje da postavite

konkretna pitanja. Ukoliko će svedok da daje svoje komentare onda nam recite o kom paragrafu se radi i o kojoj strani, radi prevodilaca.

SVEDOK DOBRIČANIN: Ja imam pred sobom srpsku verziju, ja nemam englesku verziju, ali u srpskoj verziji ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa to je na samom početku.

SVEDOK DOBRIČANIN: To je, zapravo, naziv ovog dokumenta, naziv izveštaja. To je prvi pasus.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pasus "Izveštaj forenzičkog tima o događajima u Račku" i na kraju prvog pasusa rečenica glasi, ova koju je profesor citirao "Navedeni komentari predstavljaju lično mišljenje autora izveštaja i ne smeju se tumačiti ni na koji način koji bi značio da se radi o službenom izveštaju u ime odeljenja sudske medicine Univerziteta u Helsinkiju ili stručnog tima Evropske unije."

SVEDOK DOBRIČANIN: Mogi li da nastavim, časni sudijo?

SUDIJA ROBINSON: Da.

SVEDOK DOBRIČANIN: U poslednjem pasusu, u srpskom izdanju, teći red odozdo, piše: "Nije bilo nikakve mogućnosti da se obavi uviđaj na terenu, na stvarnom mestu za koje se pretpostavlja da je mesto odigravanja krivičnog dela. To bi moglo da da značajne dodatne informacije vezane za način smrti žrtava". To je ono šta ja apsolutno podržavam i to je ono šta sam i rekao, da je bilo apsolutno potrebno da se lice mesta obezbedi, da istražna ekipa uđe i da počnemo sa položajem leševa da čitamo sve ono šta se tamo dešavalo. To je najvažnija stvar u kriminalističko-tehničkom, a, po meni i u sudsko-medicinskom istraživanju ubistva jedne ili više osoba. Ja neću da govorim o drugim delovima njenog izveštaja, govoriću samo o njenom zaključivanju. Tu se govori, na stranici 5 srpskog teksta: "Ranije je" u drugom pasusu, "Ranije je tradicionalno korišćen

parafinski test za analizu ostataka pucanja GSR." Ovo nije taĉno. Rezidue barutne eksplozije predstavljaju, pored barutnih ĉestica, joŝ mnogi drugi elementi. Znaĉi, parafinski test se koristi samo za odreĊivanje nitrata u reziduama barutne eksplozije. "Ovaj test nije dovoljno specifiĉan", piŝe dalje u izveŝtaju "i na sastanku INTERPOL-a 1968. godine zvaniĉno je izjavljeno da ga viŝe ne treba primenjivati." Moguće je da je preporuĉeno da ga primenjuju, da ga ne primenjuju, ali ŝta su drugo alternativno dali o tome, ja ne znam. Onda ona piŝe: "Skenerski elektronski mikroskop sa energetskim disperzijatorom zraka SEM-EDX, iskljuĉivo se upotrebljava da utvrdi metalnu komponentu, a ne nesagorive barutne ĉestice." O saradnji ona piŝe da je bila dobra, nas naziva lokalnim patolozima, dosta peŝorativno, a na drugoj strani kaŝe da sam ja dozvolio televizijskim ekipama, to je na ŝestoj strani, pasus 2, da uĊu u prostorije i da fotografiŝu ŝta im treba. Ja to nisam dozvolio veĉ je iz medija centra i verovatno u dogovoru sa OEBS posmatraĉem, ja to zaista ne znam, meni je javljeno da dolaze ekipa CNN-a, a ne jugoslovenska ekipa koja je dobila odobrenje da slika atmosferu, a ne delove leŝeva i leŝeve na institutu, dok se radi. Oni su zaista doŝli, zadrŝali su se desetak, moŝda i manje i otiŝli su. To je bila jedina ekipa koja je uŝla na Institut za sudsku medicinu i te slike te ekipe se vrte na internetu gde se ne vide leŝevi veĉ ljudi koji rada okolo, jedan drŝi, drugi snima i tako dalje. "Imajući na umu", to je zadnji pasus na strani 6, piŝe "Imajući na umu sloŝenu prirodu istrage, finski struĉnjaci su miŝljenja da se niŝta ne bi postiglo nepotrebnim ubrzavanjem procedure. Tim se ukljuĉio u rad" i tako dalje, i tako dalje. Kad god se radi o ovako ozbiljnim problemima na podruĉju Kosova, a to je do Srbije, Balkana gde su se deŝavale mnoge stvari, veoma je znaĉajno da se dobiju brzi preliminarni rezultati koji u nekim sluĉajevima predstavljaju i konaĉne rezultate. Razmiŝljanje na ovakav naĉin u to vreme i na tom delu teritorije Srbije, nije bilo dozvoljeno, jer se velika pretnja nadvila i nad Albancima i nad Srbima, ja ne bih te ljude odvajao zato ŝto su svi propatili mnogo u tom ratu. Velika se nevolja deŝavala. Ćekala nas je nevolja koja se veĉ najavljivala u obliku invazije i bombardovanja tih teritorija. Znaĉi, trebalo je utvrditi istinu i da ta istina bude, zapravo,

elemenat da li treba izvršiti ono šta se spremalo, preduzeti sankcije ili od toga odustati. Mi, kao patolozi, upravo forenzičari iz srpske države, smatrali smo da je trebalo brzo raditi. Nikakav stručni razlog nije dozvoljavao niti nas je sprečavao da to radimo. Mi smo već 28. uveče imali naše zaključke i preliminarne zaključke naših kolega koje ... Oni su hteli, pa nisu hteli da potpišu. Opet govorim, ja u te razloge neću da ulazim. Gospođa Helena Ranta navodi da je trebalo uraditi histološke, toksikološke, DNK analize u Helsinkiju. U sudskoj medicini, kod ovakvih slučajeva, nikada se ne rade histološke, toksikološke i DNK analize u slučajevima kada se radi o poznatim leševima. Ovi su leševi u toku našeg rada identifikovani. Prema tome, nikakva dodatna histološka i toksikološka istraživanja nisu bila potrebna. Toksikološka istraživanja radimo onda kada sumnjamo na trovanje. Ovde nije bilo nikakve sumnje niti da su otrovani ljudi niti da su koristili neke droge. Prema tome, ovi argumenti za odlaganje davanja konačnog izveštaja, apsolutno ne stoje. Slažem se da je snimljeno veoma mnogo fotografija. Oni su snimili više od 3.000 fotografija, 10 sati video filma, a naši kriminalistički tehničari su snimili 18.000 fotografija i nekoliko stotina video filmova. Na žalost, video filmovi, a i deo tih fotografija su izgubljeni, konačno, čak i izveštaj ovog finskog tima koji je pripadao gospođi Marinković, propali su u bombardovanju Pokrajinskog SUP-a 1999. godine. Kao da je neko žurio da to što pre uništi. I tako dalje. Ne bih dalje komentarisao ovaj nalaz, samo bih dao jedan sopstveni zaključak. Gospođu Helenu Ranta demantovali su lekari, specijalisti sudske medicine, uvaženi profesori iz finskog tima koji su apsolutno bili u korelaciji sa našim nalazima, a njeno lično mišljenje je njeno lično mišljenje. Ona je, kao sudski stomatolog, sebi dozvolila da kaže da se radilo o nenaoružanim seljacima. Ja sam završio.

SUDIJA ROBINSON: Sledeće pitanje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Professore Dobričanin, da li se može ukratko reći da se vaši stavovi razlikuju od stavova gospođe Ranta i da se njeni stavovi razlikuju i od onoga što su iznele njene kolege u citiranim člancima iz Ef-Es-Aj (FSI), što smo u početku

videli?

SVEDOK DOBRIĀANIN – ODGOVOR: Apsolutno je taĉno. Od nje su se ...

SUDIJA ROBINSON: Da, izvolite, gospodine Sakson.

TUŹILAC SAKSON: Mi nemamo te ĉlanke pred nama. Źeleli bismo da znamo koji su to ĉlanci? Őta je to.

SUDIJA ROBINSON: Da, to je prvi deo pitanja. Na prvi deo pitanja moŹe da odgovori, a to je da li se njegova glediŹta razlikuju od glediŹta gospoĊe Ranta. A u vezi s tim, da li se njena glediŹta razlikuju od glediŹta njenih kolega koja su izraŹena u ĉlanku. Gospodine MiloŹeviĉu, ti ĉlanci nisu ovde pred nama.

OPTUŹENI MILOŹEVIĀ: Pa ja sam razumeo da je ovo dato u tabulatoru 2 i 3. Ne znam da li vi imate, profesore DobriĀanine, pred sobom ...

SUDIJA BONOMI: Tabulatori 2 i 3, da vidimo. Na koja konkretna glediŹta njenih kolega mislite, koja se razlikuju od njenih stavova?

OPTUŹENI MILOŹEVIĀ: Ovde se, koliko sam ja mogao da vidim iz ovoga Źta se ovde daje, potvrĊuje da su svi nalazi, svi struĉni stavovi bili identični i kad je reĉ o jugoslovenskim i finskim i beloruskim ekspertima. Da nije bilo nikakve razlike jer ĉinjenica da finski eksperti nisu potpisali taj prvi izveŹtaj, mogla bi se objasniti da je kasnije ustanovljena neka razlika, pa da se video razlog zbog ĉega su oni imali rezervu. MeĊutim kasnije se videlo da nikakve razlike nije bilo i da su nalazi potpuno identični. I profesor je to potvrdio, da su u svih 40 sluĉajeva nalazi bili potpuno identični. Āak se ovde posebno kaŹe u ...

SUDIJA BONOMI: Őta je to od ovih dokumenata bilo pod tabulatorom 2 i 3, Źto konkretno govori da su stavovi drugih protivreĉili

stavovima Helene Rante?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To šta je sad profesor citirao, on je doveo u pitanje više njenih konstatacija ovde koje se uopšte ne podudaraju sa stavovima koji su objavljeni od grupe eksperata, koji su činili njen tim.

SUDIJA BONOMI: Bojim se da ta izjava po meni nema nikakav značenje. Ja želim da znam šta to u tabulatoru 2 ili 3 kaže da su njeni stavovi od tada osporavani?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne piše ovde niko od njih da stavovi Helene Ranta nisu tačni nego se upoređenjem tih stavova i stavova koja je ona iznela može videti kolika je razlika u tome. Ja utvrđujem koliko se to razlikuje, a ne da su oni napisali da njeni stavovi nisu tačni. Oni, svakako, to nisu napisali.

SUDIJA ROBINSON: Da li možemo to ovako da postavimo svedoku? Stavovi Helene Rante su se razlikovali od stavova profesora, a finski tim, njihovi stavovi se slažu sa stavovima profesora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je to tako profesore?

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala, gospodine Robinson. Profesore Dobričanin, vi ste kasnije pisali i neki članak o iskustvu iz Račka. Šta ste pisali? Imamo ovde u tabulatoru 12 jedan članak, "Slučaj Račak, sudska medicina ... Tu imate sažetak i na srpskom i na engleskom, napisali S. Dobričanin, S. Matejić, M. Milošević i V. Jakšić.

SVEDOK DOBRIČANIN – ODGOVOR: Ovo je članak pročitano pred svim sudskim lekarima iz Srbije u Niškoj Banji. To je bio simpozijum specijalne tanatologije i u organizaciji Udruženja za sudsku medicinu Jugoslavije. Objavljen je u časopisu našeg udruženja, ne mogu da vam kažem tačno kog datuma, nisam ga zapisao. Članak se odnosi na celokupno sudsko-medicinsko viđenje onoga šta smo

radili na institutu, Ńto bi trebalo da upućuje na nešto. To je vrsta jednog apela. Članak se zove "Slučaj Račak, sudska medicina u službi politike". Nalazi i rad sudskih lekara nikako ne mogu da budu u službi bilo koje organizacije, bilo koje stranke, bilo koje vojne ili policijske strukture i da smo se svi mi i naši stručnjaci i stručnjaci iz Finske, stručnjaci iz Belorusije, toga apsolutno pridržavali. U članku se navodi izjava gospođe Helene Rante koja govori o delu njenog izveštaja da se radi, najverovatnije, o nenaoružanim seljacima, izjavi koja je zasnovana na nemedicinskim činjenicama. To nije naše da mi cenimo, ali svakako nije ni nekog, ko upravo ima specijalizaciju sudske stomatologije i koji se bavi samo jednim značajno malim delom ljudskog tela, to su zubi i usna duplja u vezi identifikacije i nekih drugih problema koji bi nastali, recimo u toku trovanja i tako dalje. Ona, inače, nije ni jednog trenutka učestvovala u radu njenog sudskog medicinskog tima, niti je ona potpisnik svih dokumenata koje su oni dali. Čak i u onom prvom članku, objavljenom u časopisu "Forensic Science International" nje nema kao koautora. Ona je bila rukovodilac ekipe, ali nije bila stručno merodavna da radi ono Ńta smo svi mi ostali, a i njeni, doktori iz njene ekipe radili. Ovo je bila, jedan članak, stručni članak, koji je morao jugoslovenskoj javnosti, pre svega našim kolegama, da objasni Ńta se, zapravo, našlo na tim telima, Ńta je, zapravo, bio proizvod svega toga i u zaključku mi smo napisali da nema potrebe da političari uopšte u tome učestvuju i da prvo formiranje jedonacionalne ekipe ne može da bude merodavno za rad u jednom ovako ozbiljnom poslu i apelovali smo da se nikako ne prihvati nikakav pritisak jer se svako prihvatanje političkog razmišljanja završava onako kako se završio slučaj Račak.

SUDIJA KVON: Izvinjavam se, profesore, prevodioci mole da ponovite poslednju rečenicu.

SVEDOK DOBRIĀANIN: Časne sudije, skrenuli smo pažnju na delovanje i ulazak politike u ozbiljne sudsko-medicinske istražne radnje.

Oni jesu deo istražnih radnji, po nekada može da dovede do onoga šta se desilo i nama, da slučaj Račak bude, zapravo, okidač za NATO bombardovanje Srbije.

SUDIJA KVON: Pre nego što krenemo dalje, ja sam ustanovio da je ovaj članak identičan članku koji smo već uveli u spis. To je D2, "Praxis medica", objavljen 2001, a u indeksu se kaže da je objavljen 29. septembra 2000. godine i da ga je objavila služba za sudsku medicinu. Možda je datum 29. septembar, u stvari, datum kada je održan simpozijum? Da li sam u pravu, doktore?

SVEDOK DOBRIČANIN: Sudija Kvon, ovo je pročitano 29. septembra pred Udruženjem za sudsku medicinu, Sekciji za sudsku medicinu Srbije i Udruženju za sudsku medicinu Jugoslavije. Članak je štampan u "Praxis medica" koji je stručni časopis Medicinskog fakulteta u Prištini. On je, znači, pročitao ovde. Ne može da bude objavljen na dva mesta već na jednom, pošto se radilo o nama koji smo sve to preživeli, objavljeno u našem stručnom časopisu koji se zove "Praxis medica".

SUDIJA KVON: Dakle, ono šta mi imamo pred sobom je, u stvari, prepisan taj članak na oba jezika?

SVEDOK DOBRIČANIN: Onako kako je objavljen i kako je štampan u tom časopisu i pročitao na simpozijumu. To je original članka. Fotokopija originala.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, primetio sam koliko je sati i par minuta mi je potrebno da pokrenem neka pitanja.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, pretpostavljam da ste završili sa svojim ispitivanjem ili imate još pitanja za ovog svedoka, jer mi treba da završimo sa radom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo par pitanja još imam, evo vrlo kratko,

vrlo kratko ću preko njih da pređem.

SUDIJA ROBINSON: Ne možemo da radimo duže od 13.45.

SUDIJA KVON: Moram da dodam da je D2 samo obeležen u svrhu identifikacije.

SUDIJA ROBINSON: Dozvoliću gospodinu Najsu da pokrene pitanje koje želi da pokrene, a vi ćete da nastavite sledeće nedelje.

TUŽILAC NAJS: Ono šta imam da kaŃem nije samo da pomognem Pretresnom veću već, takođe, da bi i optuŃeni mogao da to sasluša, jer dokaze koje smo do sada ćuli, uprkos svim upozorenjima, a slićno je bilo sa poštovanjem naloga kada je Gojović svedoćio, uprkos svim upozorenjima ovo je direktno svedoćenje sudskog veštaka i velika kolićina materijala se odnosi na takvo svedoćenje. Mi ćemo da se potrudimo da budemo u mogućnosti da se time bavimo iduće nedelje, da ne dovedemo nikoga u nezgodnu situaciju koji postavljaju služenje Sudu kao svoj prioritet, ali ne mogu da garantujem, tako da optuŃeni mora da računa s tim da će možda doći u utorak i sudnicu i suoćiti se sa našim zahtevom za odlaganje unakrsnog ispitivanja za sredu ili ćetvrtak sledeće nedelje. Ja se nadam da do toga neće doći, ali moram da vas upozorim na tu mogućnost. Drugo pitanje koje želim da pokrenem je sledeće. Pominjana je mogućnost ubacivanja svedoćenja svedoka Jašovića. Koliko sam shvatio, Pretresno veće je dalo optuŃenom dozvolu da pozove tog svedoka, ali se pita kad. Ja ću da uložim prigovor zahtevu da se pozove taj svedok i ćak ako Pretresno veće dozvoli pozivanje ovog svedoka, ja ću možda da traŃim da se prekine sa radom. Ja ću naravno ponovo da se potrudim da se njime pozabavim odmah ako bude bilo moguće, u unakrsnom ispitivanju, ali optuŃeni ponovo treba da bude upozoren da je moguće da ću u utorak da podnesem zahtev za odlaganje u vezi s tim svedokom, pa, prema tome, optuŃeni treba da bude spreman sa sledećim svedokom kako ne bi došlo do problema u rasporedu. A sve ovo je proizašlo iz takvog postupka i mislim

da, ukoliko dođe do gubitka vremena, optuženi treba da zna da će se to računati kao deo njegovog vremena koje je uzalud potrošeno.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ovo je pošten prikaz tako da imate u pripremi drugog svedoka za utorak ujutru u slučaju da se podnese takav zahtev i da se odobri takav zahtev. A sada ćemo da završimo sa radom i nastaviti ...

TUŽILAC NAJS: Gospodin Sakson me je nekoliko puta upozorio da zamolim Pretresno veće da upozori svedoka da ne komunicira nisakim u vezi sa svojim svedočenjem. To je nešto što je previđeno nekoliko puta i mislim da time treba da se pozabavimo.

SUDIJA ROBINSON: Da, to je upozorenje koje smo mi više puta izdavali tokom izvođenja dokaza Tužilaštva. Profesore, sada ćemo da prekinemo sa radom i tokom ove pauze nemojte ni sa kim da razgovarate o svom svedočenju, uključujući i optuženog. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U vezi sa ovom opaskom gospodina Najsa, pa valjda je svakom ovde jasno, u stvari je gospodin Najs inicijator pozivanja svedoka Jašovića. On je juče ukazao na postojanje tog svedoka u Hagu. I vi ste meni odobrili da mogu da ga vidim i pripremim ga za svedočenje, prvi sledeći dan. Prema tome, to zaista nije bilo u mojim rukama. Nisam imao nikakvo saznanje o tome da će se on pojaviti.

SUDIJA ROBINSON: Ne želim da sada nastavljamo s tim. Sada ćemo da završimo sa radom i nastavićemo ovim pitanjima da se bavimo u utorak.